

Participatieve Stadskaarten via Mastodon/ActivityPub voor de Afdeling Innovatie van de Gemeente Amsterdam

De stad Amsterdam werkt voortdurend aan innovatie binnen thema's als leefbaarheid, mobiliteit, duurzaamheid, digitale inclusie en stedelijke experimenten. De Participatieve Stadskaarten zijn ontwikkeld om deze innovatie te versterken door professionals, maatschappelijke partners, onderzoekers en early adopters actief te betrekken op een manier die open, federatief en publiek toegankelijk is.

**Yentl Beijert,
Djineo Poko
Zakaria Abarkane**

DATUM
Hogeschool van Amsterdam

Inhoudsopgave

Doel

De Participatieve Stadskaarten hebben als doel om professionals, maatschappelijke partners, onderzoekers en early adopters te betrekken bij stedelijke innovatie via een open, federatief platform. Door berichten te koppelen aan specifieke locaties kunnen gebruikers observaties, ideeën, kansen en problemen in de stad direct zichtbaar maken. Het platform integreert met Mastodon en ActivityPub, zodat locatiegebonden posts (geo-toots), reacties en discussies publiek en federaal gedeeld kunnen worden. De Participatieve Stadskaarten versterken daarmee interactie, toegankelijkheid en samenwerking binnen thema's als mobiliteit, duurzaamheid, leefbaarheid en digitale innovatie.

De kern van het project is het creëren van een open ecosysteem waarin:

1. Locatiegebonden inzichten worden verzameld en gedeeld.
2. Publieke discussies bijdragen aan beleid, pilots en experimenten.
3. Innovatieprojecten van de gemeente zichtbaar en toegankelijk worden.
4. Data en gesprekken niet vastzitten in één platform, maar onderdeel worden van de Fediverse.

Concept

Wat is het?

Een digitale stadskaart waarop Mastodon-berichten zijn verrijkt met locatiegegevens. Alle berichten bestaan als ActivityPub-object en zijn daardoor deelbaar binnen het Fediverse. De kaart vormt zowel een participatie-instrument als een informatiestructuur voor stedelijke innovatie.

Kernfunctionaliteiten

Geo-gebaseerde posts

Gebruikers koppelen een bijdrage aan:

- GPS-punt
- Straat
- Wijk
- Gebiedsontwikkeling of projectzone

Voorbeelden:

- *“Interessante plek voor een community-lab voor AI-toepassingen rond leefbaarheid en veiligheid.”*
- *“Kansrijke locatie voor een pilot inclusieve mobiliteit.”*

Themalagen op de kaart

Met filters voor o.a.:

- Mobiliteit
- Duurzaamheid & klimaat
- Inclusie & toegankelijkheid
- Digitale innovatie/AI
- Leefbaarheid & sociale cohesie

Gemeentelijke teams kunnen eigen themalagen toevoegen.

Publieke participatie & discussies

Elke kaartbijdrage is een Mastodon-toot met:

- Reacties
- Boosts
- Hashtags
- Mentioning van organisaties
- Open datasets en kaart-snippets

Discussies zijn zichtbaar binnen het gehele Fediverse.

Gemeentelijke bijdrages

De gemeente kan:

- Projecten en pilots publiceren op de kaart

- Statusupdates delen
- Wijkgerichte challenges plaatsen
- Input ophalen voor beleid
- “Vraag van de week” uitzetten

Gebruikersgroepen

Relevante doelgroepen

1. Stadsontwikkelaars en projectmanagers – gebiedsontwikkeling, pilots, experimenten
2. Professionals – mobiliteit, duurzaamheid, AI, data, civic tech
3. Onderzoekers – O&S, HvA, UvA, R&D-programma's
4. Universiteiten/hbo's – minoren, labs, living labs
5. Wijkorganisaties – lokale expertise en signalen uit buurten
6. Early adopters Mastodon/Fediverse – technische communities, civic tech

Waar deze doelgroepen te vinden zijn

- LinkedIn en professionele netwerken
- Universitaire labs, Digital Society School, lectoraten
- Partners binnen innovatieprogramma's
- Mastodon-communities (Fediverse)
- Events zoals WeMakeThe.City, DataLab, Waag-programma's, Code for NL

Aannames binnen het concept

Transparant benoemd voor latere validatie

1. Professionals willen bijdragen en hebben tijd/kennis.
2. Ideeën hoeven niet altijd een exacte fysieke locatie te hebben.
3. Professionals zijn bereid om een ActivityPub/Mastodon-based platform te gebruiken.
4. Gemeentelijke teams staan open voor een federaal, publiek participatieplatform.
5. Geo-toots leveren bruikbare datapoints voor beleidsontwikkeling.
6. Fediverse-participatie verlaagt participatiedrempels t.o.v. traditionele platformen.

KPI's en evaluatiemetrics

Gebruik en bereik

- Aantal posts per stadsdeel en thema
- Unieke gebruikers
- Groei in federerende servers

Participatie en impact

- Aantal reacties, boosts, polls
- Percentage input dat wordt meegenomen in beleid of pilots
- Reactiesnelheid van gemeenten
- Semantische kwaliteit van bijdragen
- Constructiviteit van discussies

Innovatie-output

- Nieuwe ideeën geïntegreerd in gemeentelijke programma's
- Pilots gestart dankzij input op de kaart
- Stabiliteit van feedbackloops tussen stad en organisatie

Risico's & Mitigatie

Risico	Mitigatie
Lage adoptie	Outreach via LinkedIn, universiteiten, civic tech-netwerken
Te technische indruk	Simpele UI, duidelijke onboarding
Privacy bij locatie	Wijkniveau i.p.v. exact GPS mogelijk
Trage gemeentelijke reacties	SLA's per projectteam
Fragmentatie Fediverse	Documentatie + interoperabiliteitstesten

Validatieplan: A/B-tests met interviewvragen

Er zijn acht A/B-experimenten ontworpen om aannames te valideren. Voor elke test worden gedrag (kwantitatief) en motivatie (kwalitatief) gemeten.

Voorbeelden van A/B-tests:

- Locatieprecisie (GPS vs. wijkniveau)
- Kaart met vs. zonder themalagen
- Open discussies vs. projectgebaseerde discussies
- Tekst-only vs. tekst + beeld
- Onboarding op kaart vs. thematische feed
- Individuele bijdragen vs. organisatie-bijdragen
- Minimalistische kaart vs. rijke kaart
- Eén idee per plek vs. cluster van ideeën
- Badges/rollen zichtbaar vs. Onzichtbaar

Interviewvragen zijn gericht op motivatie, veiligheid, overzicht, vertrouwen en gemak.

Tijdens de A/B-tests en interviews hebben we twaalf professionals bevraagd die dagelijks te maken hebben met participatie, data, beleid, veiligheid, GIS en communicatie. Hoewel hun perspectieven verschillen, ontstaat er één duidelijk verhaal: een modern participatieplatform moet zich kunnen aanpassen aan de gebruiker én aan de situatie.

Wat opvalt, is dat iedereen locatie-informatie belangrijk vindt, maar niet op dezelfde manier. Professionals die werken aan buitenruimte, mobiliteit of veiligheid hebben veel aan een exact punt op de kaart, omdat zij letterlijk op straatniveau moeten kunnen zien waar iets speelt.

Maar zodra het gaat om meer sociale onderwerpen of gevoelige thema's, geeft men de voorkeur aan deelmogelijkheden op wijk- of gebiedsniveau, omdat dit veiliger voelt en meer context geeft zonder dat bewoners zich blootgesteld voelen.

Hetzelfde patroon zien we terug in de behoefte aan filters.

Bijna iedereen zegt dat filters essentieel zijn om overzicht te houden, maar ze moeten wél eenvoudig blijven. Professionals willen snel kunnen schakelen tussen thema's, projecten en soorten meldingen. Bewoners of sociaal werkers willen juist niet verdrinken in complexiteit. De rode draad: filters moeten helpen, niet hinderen.

Ook de manier waarop mensen door het platform navigeren verschilt.

Professionals willen vrijwel allemaal starten vanuit de kaart. Voor hen is de fysieke omgeving het beginpunt van elk vraagstuk.

Bewoners of sociaal domein-professionals beginnen liever in een feed waarin menselijke verhalen en actuele onderwerpen centraal staan. Dit betekent dat één vaste startpagina voor iedereen waarschijnlijk niet werkt. Een platform moet gebruikers een ingang bieden die past bij hun rol en manier van denken.

Wanneer we kijken naar de structuur van participatie, ontstaat er een even genuanceerd beeld.

Voor beleidsmakers, datamensen en gemeenteprofessionals werkt het beter als gesprekken gegroepeerd zijn per project of pilot. Dat geeft houvast, maakt het vindbaar en sluit aan op hun werkprocessen.

Maar voor bredere participatie en bewonersbetrokkenheid blijft een open instroom belangrijk, juist omdat

mensen niet altijd vanzelf in projecten denken.

De oplossing lijkt dus een hybride vorm: projectgebaseerde structuur voor professionals, gecombineerd met open thema's voor het brede publiek.

De voorkeur voor contentvormen bevestigt dit beeld van behoefte aan duidelijkheid en context. Vrijwel iedereen geeft aan dat beeldmateriaal, kaart-snipjets of foto's enorm helpen om situaties te begrijpen. Vooral in het fysieke domein: een foto zegt vaak meer dan tien regels tekst. Maar ook hier geldt: veiligheid en privacy staan altijd voorop.

Interessant is dat rollen en identiteiten ook een grote rol spelen bij vertrouwen.

Professionals willen graag posten namens hun organisatie, omdat dat betrouwbaarder overkomt en past bij hun functie.

Tegelijk willen zij wél kunnen zien wie er deskundig is: badges voor experts, gemeente of onderzoekers helpen hen om informatie sneller te duiden. Bewoners hebben iets meer behoefte aan gelijkwaardigheid, maar ook zij hechten waarde aan transparantie: wie zegt wat en waarom?

Tot slot zien we verschillen in kaartstijl.

Experts hebben behoefte aan detail en rijke informatie, terwijl andere gebruikers rust en eenvoud prefereren. Het is duidelijk dat één kaartstijl niet voor iedereen werkt. De juiste aanpak is: gebruikers zelf laten bepalen welke lagen ze willen zien.

Governance en Beheer

Het platform heeft een duidelijke structuur voor beheer, moderatie en besluitvorming:

- **Technisch beheer:** verantwoordelijk voor onderhoud van servers, databases, front-end en integratie met ActivityPub/Fediverse.
- **Regelinstellingen vooraf:** binnen Mastodon kunnen vooraf moderatieregels worden opgesteld, zoals verboden woorden, ongepaste content of spamfilters. Deze regels worden automatisch toegepast op binnenkomende berichten, zodat ongewenste inhoud vroegtijdig wordt gefilterd voordat moderators handmatig ingrijpen.
- **Contentmoderatie:** dagelijks toezicht op berichten via het moderatiedashboard, inclusief filters voor ongepaste inhoud, privacygevoelige data en spam.
- **Project- en beleidsmanagement:** bepaalt nieuwe themalagen, gemeentelijke bijdragen en prioritering van functionaliteiten.
- **Besluitvorming:** alle structurele veranderingen of toevoegingen van functies worden besproken binnen Team Innovatie van Gemeente Amsterdam.

Waarom dit nodig is: duidelijkheid over rollen voorkomt miscommunicatie, borgt continuïteit en waarborgt publieke waarden.

Privacy en AVG-naleving

Om aan wettelijke kaders te voldoen:

- **Locatiegegevens:** kunnen op wijkniveau worden gedeeld in plaats van exacte GPS-coördinaten.
- **Gebruikersdata:** opgeslagen in veilige databases met beperkte toegang; persoonsgegevens worden geanonimiseerd waar mogelijk.
- **Transparantie:** gebruikers krijgen inzicht in hoe hun bijdragen worden gebruikt.
- **Archivering:** posts, reacties en auditlogs worden periodiek naar het gemeentelijke eDepot geëxporteerd, conform Archiefwet.

Technische architectuur

Het platform bestaat uit verschillende geïntegreerde componenten:

- **Front-end:** Leaflet/MapLibre voor kaartvisualisatie, gebruikersinteractie en filters.
- **Back-end:** PostGIS voor ruimtelijke opslag en GeoJSON-export.
- **ActivityPub/Mastodon:** sociaal netwerk, federatieve communicatie en discussies.

- **Moderatie-dashboard:** beheert berichten, contentfilters en meldingen.

Locatiegegevens (GIS): GeoJSON/PostGIS

Wat is GeoJSON?

GeoJSON is een open, veelgebruikt tekstformaat om geografische data op te slaan. Je kunt er punten, lijnen en gebieden mee beschrijven in puur leesbare tekst (JSON).

Voorbeeld:

```
{
  "type": "Point",
  "coordinates": [4.91, 52.37]
}
```

Wat is PostGIS?

PostGIS is een uitbreiding op PostgreSQL (een database) die speciaal bedoeld is voor ruimtelijke data.

Het kan:

- zoeken binnen een gebied (bijv. alle meldingen in Noord),
- berekenen van afstanden,
- clustering van punten,
- werken met kaartgrenzen (wijken, buurten, etc.).

Hoe werkt het?

Een melding op de kaart wordt opgeslagen als PostGIS-“geometry”: bijv. een punt met coördinaten.

De front-end haalt deze data op als GeoJSON. De kaart (Leaflet/MapLibre) kan dit direct tonen.

Waarom is dit de juiste oplossing?

ActivityPub ondersteunt geen geodata. Voor een stadskaart heb je echter precise locatie-informatie nodig, en dat kan alleen met GIS-technologie.

PostGIS + GeoJSON geeft:

- professionele kaartmogelijkheden,
- hoge performance,
- open standaarden,
- robuuste basis voor analyses en toekomstig opschalen.

Kaartvisualisatie: Leaflet/MapLibre

Wat is Leaflet?

Een populaire open source JavaScript-bibliotheek om interactieve kaarten te tonen op een website.

Wat is MapLibre?

Een moderne open source kaartengine vergelijkbaar met Mapbox, maar volledig vrij van commerciële licenties. Ondersteunt 2D én 3D, custom kaartstijlen, vectortiles, enz.

Hoe werkt het?

De front-end haalt GeoJSON-data op uit de backend (bijv. posts met locatie).

Leaflet/MapLibre zet die data om in markers of lagen op de kaart.

Gebruikers kunnen inzoomen, klikken, filteren, etc.

Waarom is dit de juiste oplossing?

ActivityPub kan geen kaart tonen dus hebben wij kaartsoftware nodig.

Leaflet/MapLibre zijn open, toegankelijk en makkelijk te integreren met GeoJSON.

Geen afhankelijkheid van commerciële partijen zoals Google Maps (belangrijk voor publieke waarden).

Moderatie tooling: Eigen dashboard + regels

Wat is moderatie tooling?

Software waarmee je als beheerder berichten kunt beoordelen, verwijderen, markeren of goedkeuren.

Hoe werkt het?

Alle binnenkomende ActivityPub-berichten (en reacties) komen in jullie database terecht.

Een beheersdashboard toont deze berichten met filters:

- Ongepaste inhoud
- Persoonlijke informatie
- Spam
- Melden door anderen

Moderatoren kunnen acties uitvoeren:

- bericht verwijderen
- gebruiker blokkeren
- inhoud markeren als “gevoelig”

Waarom is dit de juiste oplossing?

ActivityPub heeft wel basisregels (zoals “inbox forwarding”), maar geen centrale moderatie, omdat het gedecentraliseerd is. Voor een gemeente zijn veiligheid, respect en juridische kaders essentieel.

Een eigen dashboard geeft controle en borgt publieke waarden:

- bescherming van kwetsbare doelgroepen
- naleving AVG
- consistent beleid

Rollen & Rechten: Eigen account-systeem

Wat zijn rollen & rechten?

Een systeem dat bepaalt wie wat mag doen:
zoals beheerder, redacteur, inwoner, moderator.

Hoe werkt het?

Jullie front-end gebruikt eigen accounts (optioneel gekoppeld aan Amsterdam IAM).

Per account wordt vastgelegd:

- mag iemand posten?
- mag iemand modereren?
- mag iemand rapportages óf admin-gegevens zien?

De backend controleert dit voordat acties worden uitgevoerd.

Waarom is het nodig?

ActivityPub heeft principes zoals “following” en “blocking”, maar geen uitgebreid autorisatiemodel.

Gemeenten hebben dat wél nodig:

- beperkte toegang voor interne medewerkers
- beheer van wijkteams
- veilige moderatie
- bescherming tegen ongewenste acties

Dit geeft jullie controle bovenop een open fediverse-koppeling.

Archivering (Archiefwet): eDepot/Gemeentelijke archivering

Wat is een eDepot?

Een systeem van de overheid om digitale documenten, posts en metadata duurzaam, veilig en volgens de Archiefwet te bewaren.

Hoe werkt het?

Elke post, reactie, wijziging en moderatieactie krijgt een logregel (auditlog) in jullie backend.

Periodiek wordt dit geëxporteerd naar het gemeentelijke eDepot.

Daar worden gegevens:

- gecontroleerd,
- opgeslagen,
- toegankelijk gehouden voor de toekomst,
- juridisch geborgd.

Waarom is dit de juiste oplossing?

ActivityPub is niet gemaakt voor langdurige opslag.

Federated posts kunnen verdwijnen (remote servers kunnen offline gaan).

De gemeente heeft een wettelijke plicht om participatiegegevens te bewaren.

Met een eDepot komt alles terecht in een duurzame, veilige, wettelijke omgeving.

Analyse (KPI's): Datalaag + dashboards

Wat is de datalaag?

Een aparte dataset waarin relevante informatie wordt opgeslagen voor monitoring en analyse.

Bijv.:

- Aantal meldingen per wijk
- Sentiment (positief/negatief)
- Drukke/activiteit op thema's
- Reactietijd
- Bereik in het fediverse

Hoe werkt het?

De backend verzamelt alle posts, reacties, likes en boosts.

Deze worden verwerkt in een analytische database (vaak een “warehouse”).

Een dashboard (bijv. Metabase, Superset, PowerBI) toont grafieken.

Waarom is dit de juiste oplossing?

ActivityPub is puur bedoeld voor berichtuitwisseling, niet voor analyse.

Voor beleid en participatie heb je inzicht nodig:

- Hoeveel mensen doen mee?
- Waar zitten problemen in de stad?
- Welke thema's leven het meest?
- Welke berichten maken impact?

Een dashboard maakt jullie project meetbaar, bestuurbaar en verantwoordbaar richting organisatie en publiek.

Userstories

User Story 1 – Locatiegebonden bijdragen

Als mobiliteitsprofessional

wil ik een bijdrage kunnen posten met een exacte of wijk-gebaseerde locatie

zodat ik snel relevante observaties op straatniveau kan delen zonder privacyproblemen te veroorzaken.

Projectgebaseerde participatie

Als projectmanager gebiedsontwikkeling

wil ik bijdragen kunnen koppelen aan specifieke projecten of pilots

zodat ik gericht input kan verzamelen voor mijn team en overzicht kan houden. Rollen & badges

Als gebruiker

wil ik badges kunnen zien (bijv. “expert”, “bewoner”, “gemeente”, “onderzoeker”)

zodat ik begrijp vanuit welk perspectief iemand een bijdrage doet.

Participatieve Stadskaart

- Themalagen
- + Post

 Mobiliteit

expert

Innectuse peiek-lazen kunnen aan inclusive mobiliteit pilot voor AI-applicationen rund inclusive mobiliteit.

#eerureimleemobiliteit

 #AI

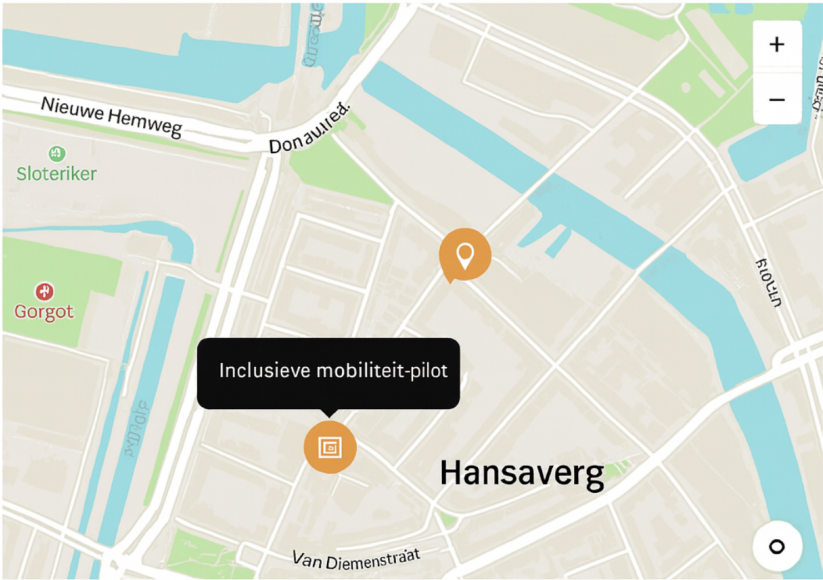

project

Vraag van de w eekStructuur voor experiment smart—mobiliteit

#mobiliteit

- Kaart
- Feed

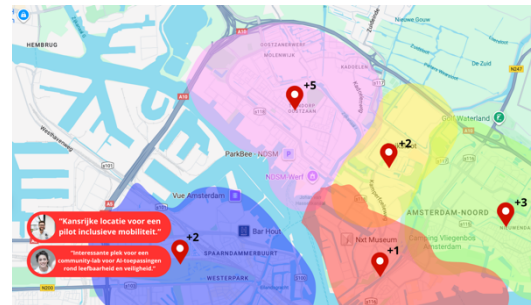
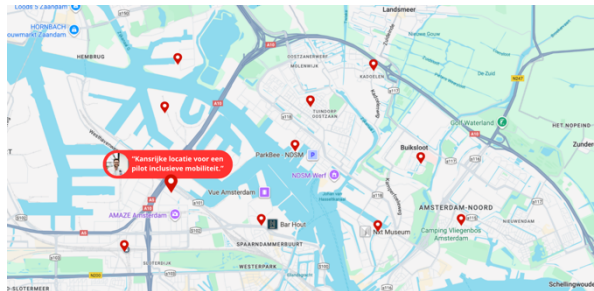

Bijlagen

Interviewvragen

Doel: aannames valideren over gebruik, motivatie en functionaliteit.

A/B-test — Posten met of zonder locatie

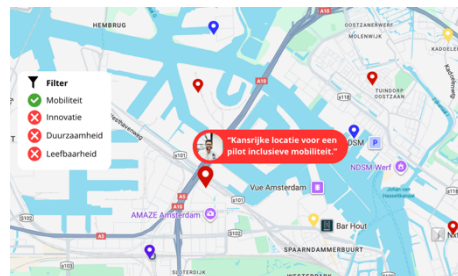
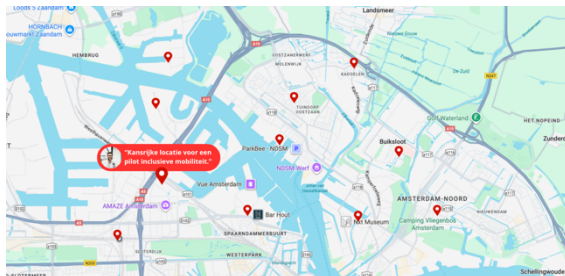
A: Post met exact GPS-punt

B: Post op wijkniveau

Interviewvragen:

1. Wanneer voelt locatie delen veilig?
2. Wanneer is een exacte locatie relevant?
3. Wanneer kies je voor wijkniveau?

A/B-test — Kaart met of zonder themalagen

A: Kaart toont alle posts ongefilterd

B: Kaart biedt themafilters

Interviewvragen:

1. Zijn de filters nuttig, waarom wel of niet?
2. Werk je liever met of zonder filters?
3. Zou er een andere mogelijkheid zijn om het overzicht te houden?

A/B-test — Participatiestructuur

A: Open discussies zichtbaar voor iedereen

B: Discussies gegroepeerd per project of pilot

Interviewvragen:

1. Hoe navigeer jij het liefst door veel input?
2. Wat werkt beter denk jij, zichtbaar voor iedereen of gegroepeerde discussies?
3. Wat zou het overzicht verbeteren, hoe ziet dat eruit volgens jou?

A/B test — Contentvorm van bijdragen

A: Tekst-only posts

B: Tekst plus beeld/kaart-snippet

Interviewvragen:

1. Wat spreekt jou meer aan?
2. Wanneer helpt beeld jou?
3. Hoe snel kon je je punt kwijt?
4. Welke vorm werkt het beste voor jouw werk?

A/B-test — Onboarding / entry-flow

A: Start op de kaart

B: Start in een thematische feed

Interviewvragen:

1. Waar begin jij het liefst?
2. Was het meteen duidelijk wat je kon doen?
3. Waar raakte je de draad kwijt?
4. Wat gaf vertrouwen om te starten?

A/B-test — Persona-modus

A: Posten als individu

B: Posten namens organisatie of team

Metingen: type posts, inhoudelijke kwaliteit, engagement

Interviewvragen:

1. In welke rol post je liever?
2. Wat voelt professioneel?
3. Wat voelt veiliger?
4. Wat zou je vaker gebruiken?

A/B-test — Kaartstijl en leesbaarheid

A: Minimalistische kaart (weinig visuele elementen)

B: Rijke kaart (routes, POI's, extra context)

Metingen: zoektijd, kaartinteracties, voorkeur

Interviewvragen:

1. Welke kaart gaf jou het beste overzicht?
2. Wanneer wil je juist detail?
3. Wat leidde af?
4. Wat miste je?

A/B-test — Plekstructuur: één idee of meerdere ideeën

A: Eén idee per locatie

B: Meerdere ideeën gegroepeerd op dezelfde locatie

Metingen: duplicaten, kwaliteit input, overzicht, discussiedichtheid

Interviewvragen:

1. Hoe werk jij het liefst rond één fysieke plek?
2. Wat houdt het overzichtelijk?
3. Wanneer voelt het te druk?
4. Wat zou helpen bij het clusteren van ideeën?

A/B-test — Vertrouwen en validatiesignalen

A: Posts met badges (expert, gemeente, universiteit)

B: Posts zonder zichtbare status of rollen

Metingen: vertrouwen, responsbereidheid, perceptie van kwaliteit

Interviewvragen:

1. Hoe belangrijk zijn validatiesignalen voor jou?
2. Wanneer vertrouw je input sneller?
3. Wanneer voelt gelijkwaardigheid beter?
4. Wat miste je in beide varianten?

Debrief

Projectnaam: Mastodon voor de Afdeling Innovatie van de Gemeente Amsterdam

Versie: Versie 1.0

Datum: 11 november 2025

Opgesteld door: Zakaria Abarkane, Djineo Poko & Yentl Beijert

1. Wie is de aanvrager?

Bedrijfsnaam:	Gemeente Amsterdam – Afdeling Innovatie
Naam contactpersoon:	Douwe Schmidt
E-mailadres:	douwe.schmidt@amsterdam.nl
Datum aanvraag:	10 november 2025
Datum terugkoppeling:	12 januari 2026

2. Uitdaging

Aanleiding

Toenemende frustratie over commerciële socialmediaplatforms (algoritmes, gebrek aan controle).

De behoefte om bewoners rechtstreeks te kunnen informeren en betrekken.

De aanwezigheid van een eigen Mastodon-server die momenteel onderbenut is.

Toename van maatschappelijke discussie over publieke digitale infrastructuur.

Kernprobleem

De Gemeente Amsterdam is voor online communicatie afhankelijk van commerciële socialmediaplatforms (zoals Facebook, Instagram, LinkedIn) die niet aansluiten bij publieke waarden als transparantie, autonomie en datasoevereiniteit. Afdeling Innovatie wil op een duurzame, publieke manier communiceren met burgers en professionals via een gedecentraliseerd platform zoals Mastodon, gebaseerd op het ActivityPub-protocol. Zij verkent nieuwe technologische ontwikkelingen die bijdragen aan betere publieke dienstverlening. Publieke waarden staan hierbij centraal: transparantie, toegankelijkheid en datasoevereiniteit.

Waarom-analyse

Waarom wil de gemeente een implementatieplan voor Mastodon? Omdat ze Mastodon succesvol willen inzetten om professionals te bereiken en zo nieuwe samenwerkingen te stimuleren.

Waarom willen ze professionals beter bereiken? Omdat dit bijdraagt aan innovatie, kennisdeling en het versterken van maatschappelijke projecten.

Waarom lukt dat nu niet goed op bestaande kanalen? Omdat commerciële sociale mediaplatforms het bereik beperken door algoritmes en door hun afhankelijkheid van advertentiemodellen.

Waarom zijn ze afhankelijk van die commerciële platforms? Omdat er binnen de organisatie nog onvoldoende kennis, ervaring en strategie is rondom publieke, decentrale alternatieven zoals Mastodon.

Waarom is het belangrijk om daar wél kennis en strategie over te hebben? Omdat het gebruik van publieke, decentrale platforms helpt om publieke waarden te beschermen, regie op data te behouden en onafhankelijk te communiceren met doelgroepen.

3. Doelstelling

Hoofddoel

Het hoofddoel van dit project is om te bepalen hoe de Afdeling Innovatie van de Gemeente Amsterdam de bestaande Mastodon-server en het ActivityPub-protocol op een duurzame, effectieve en interactieve manier kan inzetten voor publieke communicatie.

Subdoelen

Een concreet implementatieplan voor gebruik van Mastodon.

Onderzoek naar bredere toepassingen van ActivityPub binnen de publieke sector.

4. Oplevering

De oplevering wordt ontwikkeld met een gefaseerde doelgroepbenadering in gedachten. In de eerste fase richt de Afdeling Innovatie zich op de bestaande fediverse-community — mensen die al actief zijn op Mastodon of betrokken zijn bij open technologie, publieke waarden en digitale soevereiniteit. Deze groep fungeert als eerste publiek, gesprekspartner en kennisbron. In vervolgfases verschuift de focus naar professionals binnen de publieke sector en later naar burgers en maatschappelijke organisaties.

1. Onderzoeksrapport & Adviesdocument

Een verdiepend rapport dat inzicht biedt in de huidige socialmediastrategie van de Afdeling Innovatie en de mogelijkheden voor deelname aan het fediverse.

Het document bevat:

Een analyse van de huidige communicatieprocessen, kanalen en doelgroepen.

Contextanalyse: overzicht van de huidige digitale infrastructuur, afhankelijkheid van commerciële platforms, en het potentieel van Mastodon/ActivityPub voor publieke communicatie.

2. Concept implementatieplan Mastodon

Contentstrategie (gefaseerde doelgroep: start bij fediverse-gebruikers → professionals → burgers).

Governance- en moderatiebeleid.

Integratie met bestaande kanalen (amsterdam.nl, LinkedIn).

3. Verkenning bredere toepassingen van ActivityPub

Onderzoek naar andere mogelijke toepassingen binnen de publieke sector, zoals:

Kennisdeling tussen afdelingen

Burgerparticipatie

Open data-publicatie

Ontwikkeling van minimaal één conceptvoorstel voor een innovatieve toepassing.

5. Gebruikers van het eindresultaat

Eerste doelgroep: Medium en Heavy-users Mastodon- en fediverse-gebruikers.

Tweede doelgroep: Professionals binnen en rondom de publieke sector.

Derde doelgroep (later): Burgers van Amsterdam en maatschappelijke organisaties.

6. Randvoorwaarden

Het project moet overdraagbaar zijn voor andere afdelingen/gemeenten.

Licentie: Creative Commons (openbaar, herbruikbaar)

Er moet worden nagedacht over beheer, training, moderatie en community-opbouw.

KPI's moeten gebaseerd zijn op publieke waarden (transparantie, bereik, toegankelijkheid).

Tone of voice: Publiek, open, transparant, menselijk, begrijpelijk.

Look & feel: Aansluitend bij publieke waarden; helder, toegankelijk, niet-commercieel.

7. Effecten

Direct: Inzicht in hoe je de communicatie zou kunnen communicatie met bewoners en professionals via een onafhankelijk platform.

Indirect: Gemeente Amsterdam positioneert zich als voorloper in publieke digitale infrastructuur.

Langetermijn: Bijdrage aan ontwikkeling van een gezond, open fediverse-ecosysteem en versterking van publieke waarden in de digitale ruimte.

Plan van Aanpak

Versie: 1.0

Datum: 12 november 2025

Opgesteld door: Zakaria Abarkane, Djineo Poko & Yentl Beijert

Empathize

De Empathize-fase vormt het fundament van het ontwerpproces en richt zich op het begrijpen van de context, gebruikers en betrokken stakeholders. In lijn met Design Thinking (Waser & Waser, 2021) staat in deze fase het verkrijgen van diep inzicht in motivaties, behoeften en problemen centraal.

Stakeholdersanalyse

Manage closely

Afdeling innovatie

De Afdeling Innovatie fungeert als opdrachtgever én inhoudelijke richtinggever van het Mastodon-project. Zij bepalen de strategische doelen, de gewenste rol van de gemeente binnen het fediverse en de manier waarop publieke waarden zoals transparantie, datasoevereiniteit en open standaarden worden geïmplementeerd. Omdat de afdeling zowel beleidsmatige invloed heeft als direct belang bij de uitkomsten, is hun betrokkenheid essentieel bij keuzes rondom governance, experimentontwerp, contentstrategie en samenwerking met andere gemeentelijke teams.

ICT/CTO Office/beheer van Mastodon Server

Gemeente Amsterdam heeft binnen de organisatie het cluster Digitalisering, Innovatie en Informatie (DII), met de directie Digitale Voorzieningen, waarvoor ontwikkeling en beheer van digitale producten en diensten tot de kerntaken behoren (Gemeente Amsterdam, z.d.-a). Recent is door de gemeente gekozen voor een cloudstrategie waarbij applicatie-bouw en hosting plaatsvinden via een extern cloudplatform, met name Microsoft Azure, in plaats van via eigen servers (Gemeente Amsterdam, 2023). Dit blijkt ook uit de aanbesteding voor “Dienstverlening Hosting en Technisch Applicatiebeheer”, waarin de gemeente een externe leverancier zoekt om hosting en technisch beheer van applicaties uit te voeren (Gemeente Amsterdam, 2025). Deze documenten ondersteunen de conclusie dat, hoewel de gemeente formeel over een interne ICT-dienst beschikt, de daadwerkelijke hosting en infrastructuurbeheer voor nieuwe (en bestaande) applicaties vaker zijn uitbesteed. Dit is relevant bij de roltoekenning van stakeholders in projecten zoals een mogelijke eigen instance van Mastodon, waarbij de ICT-dienst waarschijnlijk vooral een regie- en adviesrol vervult (Gemeente Amsterdam, z.d.-b).

Juridische Zaken

Zij bepalen de kaders van wat binnen de AVG en gemeentelijke verplichtingen is toegestaan. Deze juridische randvoorwaarden vormen een structurele machtsfactor in publieke digitale innovatie.

Communicatieafdeling

Deze afdeling bepaalt governance, tone-of-voice en communicatiestandaarden. Governancestructuren bepalen in belangrijke mate hoe gedecentraliseerde sociale netwerken functioneren en worden ingericht.

Bewoners en medium en heavy users Mastodon

Deze actieve gebruikers hebben een duidelijk belang bij hoe de gemeente op Mastodon communiceert. Ze leveren waarde door regelmatig te reageren, mee te praten en feedback te geven. Hoewel ze geen formele macht hebben, beïnvloeden ze wél de kwaliteit en dynamiek van het platform. Hun gedrag laat zien wat werkt, wat ontbreekt en waar de communicatie of community verder kan worden versterkt.

Keep Satisfied

College van B&W/Gemeenteraad

Deze actoren bepalen budgetten, mandaat en politieke richting. Hun macht is groot, maar hun betrokkenheid bij de technische of operationele details is beperkt.

BZK/ VNG/ Digitale Overheid

Deze landelijke organisaties denken mee over hoe de digitale overheid er in Nederland uit moet zien, bijvoorbeeld over standaarden en publieke waarden. Ze beschikken daarmee over aanzienlijke beleidsmacht, maar zijn minder nauw betrokken bij de dagelijkse uitvoering van het Mastodon-project in Amsterdam. Hun rol is vooral strategisch: zij kunnen opschaling stimuleren, richtlijnen ontwikkelen en leren van de Amsterdamse praktijkervaring.

Autoriteit Persoonsgegevens (indirect)

De AP heeft formele macht via toezicht en sancties, maar treedt alleen in actie bij incidenten of risico's. Daardoor is hun belang bij de dagelijkse uitvoering laag.

Keep Informed

Open-source communities

Deze groepen beschikken over veel technische en normatieve kennis, maar hebben geen formele invloed op gemeentelijke strategie. Open-source gemeenschappen vervullen een belangrijke rol als kennisinfrastructuren.

Andere gemeentelijke afdelingen

Zij hebben interesse in de uitkomsten, omdat een succesvolle implementatie ook voor hen waardevol kan worden. Hun formele invloed op dit project is echter gering.

Onderzoeksinstellingen (HvA, UvA, Waag)

Deze organisaties zijn betrokken vanuit onderzoek, innovatie en publieke waarden, maar nemen geen beslissingen over het project. Zij dragen vooral bij aan kennisontwikkeling.

Monitor/ Minimum Effort

Brede media

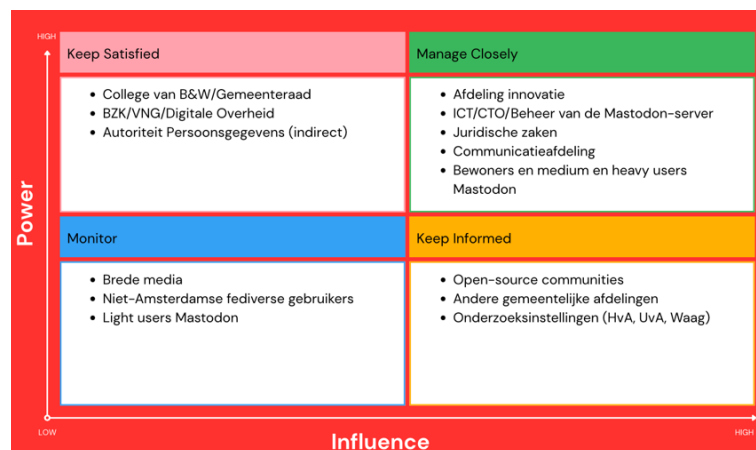
De media kunnen incidenteel narratieven of publieke percepties beïnvloeden, maar spelen normaliter geen structurele rol in de ontwikkeling of governance van het Mastodon-project.

Niet-Amsterdamse fediverse gebruikers

Zij maken onderdeel uit van dezelfde federatie, maar hebben weinig directe invloed op de gemeente. Hun interesse in gemeentelijke communicatie is doorgaans beperkt, behalve bij interactie of incidenten.

Light users Mastodon

Deze groep bestaat uit incidentele of experimentele gebruikers van de gemeentelijke Mastodon-server. Zij hebben beperkte invloed op beleids- of ontwikkelbeslissingen en een relatief lage betrokkenheid omdat zij het platform slechts af en toe gebruiken. Toch zijn ze waardevol: hun gedrag en feedback laten zien welke drempels gebruikers ervaren bij instappen in het fediverse (zoals onboarding, gebruiksgemak, of onbekendheid met het platform). Door deze groep te monitoren kan de afdeling Innovatie inzicht krijgen in de instapdrempels en mogelijke verbeteringen in gebruikservaring, communicatie en community-groei.

Contextanalyse

Een interne en externe analyse geeft inzicht in de positie van een organisatie. De interne analyse onderzoekt sterke en zwakke punten binnen de organisatie, zoals personeel en processen, terwijl de externe analyse kijkt naar kansen en bedreigingen in de omgeving, zoals markt en concurrenten. Samen vormen deze analyses de basis voor een SWOT-analyse, waarmee strategische keuzes beter onderbouwd kunnen worden (De Wit, 2024).

Interne analyse

De interne analyse is geschreven aan de hand van het 7S-model. Dit model identificeert zeven interne factoren die met elkaar in balans moeten zijn voor succesvolle implementatie: drie harde elementen (strategie, structuur en systemen) en vier zachte elementen (stijl van leiderschap, personeel, vaardigheden en gedeelde waarden). Het model helpt discrepanties tussen deze factoren te identificeren en te harmoniseren, wat bijdraagt aan de effectiviteit van strategie en het lange termijn succes van een organisatie (Mišanková & Kočíšová, 2014).

Strategy

De strategie van de Innovatie-afdeling van de gemeente Amsterdam is nauw verbonden met de missie en visie van de afdeling. De missie richt zich op het bevorderen van maatschappelijke innovatie door technologie, data en duurzaamheid, terwijl de visie de stad wil transformeren naar een slimme, inclusieve en duurzame stad waarin digitale en maatschappelijke oplossingen hand in hand gaan (Gemeente Amsterdam, 2023a; Amsterdam Smart City, z.j.). Binnen digitalisering ligt de focus op datagedreven oplossingen, AI-toepassingen en digitale inclusie, waarbij burgers en maatschappelijke partners actief betrokken worden in de ontwikkeling en uitvoering van projecten. Duurzaamheidsinitiatieven, zoals AI4Cities, richten zich op CO₂-reductie en energietransitie, terwijl mobiliteitsprojecten zoals Roboats en elektrische deelmobiliteit slimme, schone en inclusieve stadslogistiek bevorderen (Gemeente Amsterdam, 2023b; 2023c). Amsterdam Smart City fungeert als experimenteel platform, waar nieuwe technologieën en pilots worden getest en geëvalueerd voordat ze formeel in beleid worden geïntegreerd (Amsterdam Smart City, z.j.).

Structure

De Innovatie-afdeling valt onder het cluster Digitalisering, Innovatie en Informatie (DII), waarin meerdere teams en directies samenwerken aan de uitvoering van innovatieve projecten. Binnen DII zijn er gespecialiseerde teams, zoals Digitalisering & Innovatie, Directie Data en Digitale Voorzieningen, die nauw samenwerken met externe partners, onderzoeksinstituten en bedrijven. Deze structuur stimuleert kennisdeling en samenwerking over de thema's heen en maakt het mogelijk dat projecten die zowel digitalisering, duurzaamheid als mobiliteit raken, integraal kunnen worden opgepakt (Gemeente Amsterdam, 2023d).

Systems

De afdeling werkt met een combinatie van formele en informele systemen die innovatie ondersteunen en structureren. De Informatievisie (I-visie) geeft kaders voor het gebruik van data, open data en technologische toepassingen binnen de gemeentelijke organisatie (Gemeente Amsterdam, 2018). Projecten worden uitgevoerd met behulp van agile methodieken, pilotlabs en testomgevingen in de stad, zoals het Digital Urban Planning Lab, waar datagedreven stadsplanning wordt getest met actieve betrokkenheid van bewoners. Controlmechanismen en evaluatiesystemen, zoals die in de Agenda Digitale Stad 2023–2026, bewaken dat privacy, digitale veiligheid en duurzaamheid systematisch worden meegenomen in de implementatie van innovaties (Gemeente Amsterdam, 2023a).

Shared Values

De gedeelde waarden van de Innovatie-afdeling zijn samenwerking, maatschappelijke betrokkenheid, inclusie, duurzaamheid en verantwoord innoveren. Projecten worden co-creatief opgezet met burgers, bedrijven en kennisinstellingen, waardoor de acceptatie en kwaliteit van innovaties worden vergroot (Gemeente Amsterdam, 2023a; Gemeente Amsterdam, 2023b; Gemeente Amsterdam, 2023d). Transparantie, participatie en inclusie zijn kernprincipes, en vormen de basis voor strategie, beleidsontwikkeling en prioritering van projecten.

Style

Burgers en maatschappelijke partners worden actief betrokken bij projecten zoals CommuniCity en Scanfiets, waardoor innovaties daadwerkelijk aansluiten bij lokale behoeften. Dit ondersteunt zowel technologische innovatie als de maatschappelijke acceptatie van duurzame oplossingen (Amsterdam Smart City, z.d.). Daarnaast wordt in meerdere programma's, zoals de innovatiedistricten en living labs, expliciet ingezet op samenwerking met bewoners, maatschappelijke organisaties, ondernemers en kennisinstellingen om oplossingen te ontwikkelen die aansluiten bij lokale behoeften (Innovatiedistricten, 2020).

Staff

Het personeel is multidisciplinair en beschikt over expertise in data-analyse, AI, digitale technologie, duurzaamheid, mobiliteit en design thinking (Gemeente Amsterdam, 2023a; 2023b). Er zijn voorbeelden van trainingen, zoals Design Thinking via Ideate, en pilots waarin medewerkers participeren, waardoor hun vaardigheden kunnen groeien (Ideate, z.d.; Gemeente Amsterdam, 2023a). De afdeling werkt samen met externe partners, waaronder universiteiten, bedrijven en maatschappelijke organisaties via Smart City, wat de uitvoering en kwaliteit van projecten versterkt (Amsterdam Smart City, z.d.; Gemeente Amsterdam, 2023a).

Skills

De afdeling beschikt over vaardigheden in datagedreven beleid, AI, design thinking, digitale innovatie, mobiliteit en duurzaamheid (Amsterdam Smart City, z.d.; Gemeente Amsterdam, 2023b). Pilotprojecten zoals Digital Urban Planning Lab, AI4Cities en Scanfiets bieden medewerkers de mogelijkheid nieuwe kennis toe te passen en praktijkervaring op te doen (Gemeente Amsterdam, 2023a; 2023b).

Externe analyse

Voor het analyseren van de externe omgeving van de Innovatie-afdeling van de Gemeente Amsterdam wordt gebruikgemaakt van een PESTEL-analyse. Dit model onderzoekt zes macrofactoren—politiek, economisch, sociaal, technologisch, ecologisch en legaal—die invloed hebben op strategische keuzes. Een PESTEL-analyse helpt organisaties om externe kansen en bedreigingen tijdig te herkennen en daarop te anticiperen (QuestionPro, z.d.).

Political

Op politiek niveau stimuleert de Gemeente Amsterdam de ontwikkeling van een betrouwbare, publieke digitale infrastructuur. In de Agenda Digitale Stad 2023–2026 worden transparantie, privacy en digitale soevereiniteit beschreven als kernprincipes van gemeentelijke digitalisering (Gemeente Amsterdam, 2023a). Deze politieke koers sluit ook aan op Europese regelgeving, zoals de Digital Services Act (DSA), de Data Governance Act (DGA) en de Data Act, die interoperabiliteit en open standaarden stimuleren—relevant voor de adoptie van gedecentraliseerde protocollen zoals ActivityPub (European Union, 2022a, 2022b, 2023).

Daarnaast ondersteunt de overheid experimenten met publieke communicatieplatformen. Zo concludeert Digitale Overheid (2024) dat communicatie via fediverse-technologie democratische waarden beter kan beschermen dan commerciële platformen.

Economic

De Agenda Digitale Stad 2023-2026 van Amsterdam toont dat digitalisering wordt ingezet om maatschappelijke en economische opgaven aan te pakken, zoals kansenongelijkheid en arbeidsmarkttekorten (Gemeente Amsterdam, 2023a). Door digitale technologie te integreren in beleid, streeft de gemeente ernaar om met innovatie economische groei te verbinden aan maatschappelijke meerwaarde, bijvoorbeeld door samen te werken met kennisinstellingen en bedrijven (Gemeente Amsterdam, 2023a).

Social

In de Agenda Digitale Stad 2023-2026 staat expliciet dat de gemeente streeft naar “veilige en verantwoorde connectiviteit”, waarbij digitale inclusie centraal staat en niet-digivaardige groepen worden meegenomen in visie en uitvoering (Gemeente Amsterdam, 2023a). Daarnaast onderkent de innovatiesite van de gemeente dat technologische vernieuwing alleen zinvol is als die ten goede komt aan alle Amsterdammers. Niet alleen technologisch vaardigen, maar ook groepen met andere achtergrond of beperkingen (Gemeente Amsterdam, 2025).

De bevolkingssamenstelling van Amsterdam is een belangrijke externe factor voor de Innovatie-afdeling. Begin 2025 telde de stad ongeveer 934.374 inwoners, en volgens prognoses zal dit aantal

naar verwachting toenemen tot ongeveer 1,1 miljoen in 2055 (Onderzoek & Statistiek Amsterdam [O&S], 2025). Deze groei wordt aangedreven door zowel buitenlandse migratie als geboorteoverschot, wat impliceert dat innovaties binnen de stad rekening moeten houden met een toenemende en diverse bevolking (O&S, 2025).

Amsterdam heeft een relatief jonge bevolking: een groot deel van de inwoners is tussen 18 en 45 jaar oud (O&S, 2024a). Deze leeftijdsgroep is vaak technologisch actief en meer geneigd om nieuwe digitale diensten of smart city-toepassingen te gebruiken, wat relevant is voor innovaties zoals co-creatieve platforms of datagedreven dienstverlening (O&S, 2024a). Daarnaast is de stad zeer divers: ongeveer 59% van de inwoners heeft een migratieachtergrond, met een mix van Europese en niet-Europese herkomsten (O&S, 2024b). Deze culturele diversiteit heeft grote implicaties voor innovaties; digitale oplossingen en communicatiestrategieën moeten rekening houden met uiteenlopende taal-, culturele en maatschappelijke waarden om effectief en inclusief te zijn (O&S, 2024b).

Tot slot is de bevolkingsgroei niet gelijk verdeeld over de stad. Stadsdelen zoals Noord, Zuidoost en Oost groeien sneller, grotendeels door woningbouwprojecten (O&S, 2024c).

Technological

De afdeling Digitalisering & Technologie binnen Innovatie werkt aan meer zeggenschap van inwoners over hun eigen data en richt zich op digitale veiligheid (Gemeente Amsterdam, 2025). In de digitale agenda (Agenda Digitale Stad) bevestigt Amsterdam dat het jaarlijkse verkenningen doet van technologische trends via een "Tech Radar" om opkomende technologieën zoals AI verantwoord te gebruiken (Gemeente Amsterdam, 2023a).

Environmental

Amsterdam combineert innovatie met duurzaamheid: in het innovatiebeleid wordt technologie expliciet gezien als middel om milieuopgaven te helpen oplossen, zoals energie-efficiëntie en vermindering van CO₂-uitstoot (Gemeente Amsterdam, 2025). Binnen het Smart Mobility-programma (2019-2025) streeft de gemeente naar "slim en schoon reizen", onder andere met elektrische deelvoertuigen en deelmobiliteitsconcepten om ecologische druk te reduceren (Amsterdam Smart City, 2019).

Legal

De Agenda Digitale Stad 2023-2026 benadrukt dat de gemeente wil optreden als voorloper in betrouwbare technologie, met transparantie, privacy en burgerbescherming als kernwaarden (Gemeente Amsterdam, 2023). Het Smart Mobility-programma (2019-2025) van Amsterdam stelt dat data-infrastructuren moeten worden ontworpen binnen kaders die eerlijk gebruik en publieke soevereiniteit waarborgen: er wordt gewerkt aan een "shared basis" en regelgeving die mobiliteitsdata toegankelijk houdt (Amsterdam Smart City, 2019).

Juridische factoren zijn bepalend voor de adoptie van ActivityPub en Mastodon door de Gemeente Amsterdam. Allereerst moeten gemeenten voldoen aan de Algemene Verordening Gegevensbescherming (AVG/GDPR), die eisen stelt aan het verwerken van persoonsgegevens. Bij het gebruik van sociale platforms zoals Mastodon moeten persoonsgegevens veilig worden opgeslagen en verwerkt, en mogen ze alleen worden gebruikt binnen de wettelijke grondslagen (Autoriteit Persoonsgegevens, z.d.).

Daarnaast gelden toegankelijkheidsrichtlijnen vanuit de Wet Digitale Overheid (Wdo), die voorschrijven dat digitale overheidsdiensten inclusief en gebruiksvriendelijk moeten zijn voor alle inwoners, inclusief burgers met een beperking (Rijksoverheid, z.d.). Voor fediverse-platforms betekent dit dat content en interacties zo toegankelijk mogelijk moeten zijn ingericht, bijvoorbeeld via compatibiliteit met screenreaders en duidelijke navigatie.

Tot slot schrijft de Archiefwet voor dat overheidsinformatie duurzaam en toegankelijk moet worden bewaard, zodat documenten over lange termijn beschikbaar blijven voor burgerinzicht en historische doeleinden (Stadsarchief Amsterdam, z.d.). Voor een gedecentraliseerd platform zoals Mastodon betekent dit dat data- en contentbeheer zodanig moet worden ingericht dat berichten, posts en interacties op een verantwoorde manier gearchiveerd kunnen worden, zonder verlies van informatie en binnen de wettelijke kaders.

SWOT-analyse

Een SWOT-analyse is een veelgebruikt strategisch hulpmiddel waarmee de interne sterke en zwakke punten (Strengths en Weaknesses) en de externe kansen en bedreigingen (Opportunities en Threats) van een organisatie in kaart worden gebracht (Scharwächter, 2023). Voor de Innovatie-afdeling van de gemeente Amsterdam helpt deze analyse inzicht te krijgen in welke interne capaciteiten benut kunnen worden en welke externe ontwikkelingen de digitale en maatschappelijke innovaties beïnvloeden.

Strengths

De Innovatie-afdeling beschikt over een duidelijke strategische visie, gekoppeld aan maatschappelijke innovatie, digitalisering en duurzaamheid (Gemeente Amsterdam, 2023a; Amsterdam Smart City, z.j.). De multidisciplinaire samenstelling van het team, met expertise in AI, digitale technologie, datagedreven beleid, design thinking en duurzaamheid, stelt de afdeling in staat innovatieve projecten effectief te ontwikkelen en te implementeren (Gemeente Amsterdam, 2023a; 2023b). Daarnaast bieden agile werkmethoden, pilotlabs en testomgevingen zoals het Digital Urban Planning Lab een solide basis voor experimenten en co-creatie met burgers en maatschappelijke partners (Gemeente Amsterdam, 2018; 2023a). De gedeelde waarden van inclusie, samenwerking en maatschappelijk verantwoord innoveren versterken de acceptatie van innovaties binnen de stad (Gemeente Amsterdam, 2023a; 2023b; 2023d).

Weaknesses

Ondanks de sterke interne capaciteit blijft de afhankelijkheid van burgerparticipatie en co-creatie een uitdaging. Niet alle inwoners zijn digivaardig of actief betrokken bij participatieplatforms, wat de effectiviteit van digitale innovaties kan beperken (Gemeente Amsterdam, 2023; O&S, 2024a). Bovendien kan de samenwerking tussen verschillende interne teams en externe partners complex zijn, waardoor implementaties van projecten vertraagd of bemoeilijkt worden (Gemeente Amsterdam, 2025). Ten slotte vereist het beheer van een gedecentraliseerd platform zoals Mastodon technische expertise en resources die momenteel nog in ontwikkeling zijn binnen de afdeling.

Opportunities

Externe ontwikkelingen bieden tal van mogelijkheden voor de Innovatie-afdeling. De demografische groei en diversiteit van Amsterdam, met een grote groep technologisch vaardige jongeren, creëert kansen om digitale communicatie- en participatieplatforms te ontwikkelen die breed worden geadopteerd (O&S, 2025; O&S, 2024a). Technologische trends, zoals AI, datagedreven systemen en open standaarden, kunnen worden benut om burgerparticipatie te vergroten en dienstverlening te verbeteren (Gemeente Amsterdam, 2023a). Wet- en regelgeving op Europees niveau, zoals de Digital Services Act (DSA), Data Governance Act (DGA) en Data Act, stimuleren interoperabiliteit en open protocollen, wat de adoptie van ActivityPub en Mastodon ondersteunt (European Union, 2022a, 2022b, 2023). Daarnaast biedt de combinatie van innovatie en duurzaamheid, bijvoorbeeld binnen het Smart Mobility-programma, mogelijkheden voor slimme en milieuvriendelijke oplossingen met maatschappelijke impact (Amsterdam Smart City, 2019).

Threats

Er bestaan diverse externe bedreigingen die het succes van de digitale innovatie kunnen beïnvloeden. Snelle technologische ontwikkelingen kunnen leiden tot achterblijvende implementatie als de afdeling niet tijdig kan bijschalen of voldoende expertise ontwikkelt (Gemeente Amsterdam, 2025). Daarnaast kan de diversiteit in technologische vaardigheden en culturele achtergrond van inwoners zorgen voor ongelijkmatige adoptie van digitale platforms, waardoor inclusie niet altijd volledig wordt bereikt (O&S, 2024b). Strikte privacywetgeving, toegankelijkheidsrichtlijnen en archiefverplichtingen (AVG/GDPR, Wdo, Archiefwet) stellen extra eisen aan databeheer en platformbeheer, wat operationele uitdagingen met zich meebrengt (Autoriteit Persoonsgegevens, z.d.; Rijksoverheid, z.d.; Stadsarchief Amsterdam, z.d.). Tot slot vormen commerciële sociale mediaplatforms een concurrentie om aandacht en participatie van burgers, wat de effectiviteit van publieke alternatieven zoals Mastodon kan beperken (Digitale Overheid, 2024).

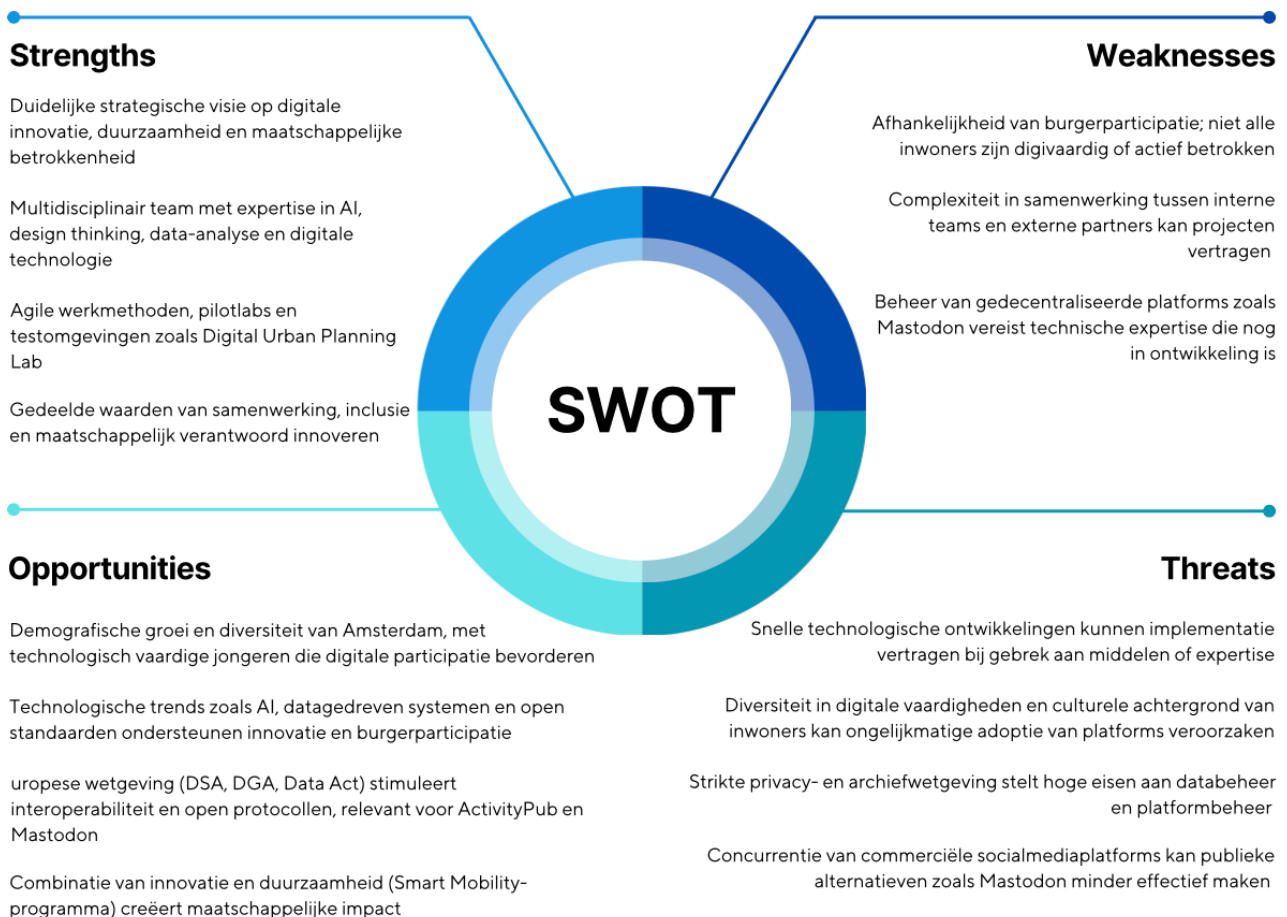
Conclusie

De interne en externe analyse van de Innovatie-afdeling van de Gemeente Amsterdam toont dat de afdeling sterke strategische en organisatorische basisvoorwaarden heeft voor digitale en maatschappelijke innovatie, zoals een duidelijke visie, multidisciplinair personeel en systemen die experimenteren ondersteunen. Tegelijkertijd zijn er interne uitdagingen, zoals afhankelijkheid van burgerparticipatie, complexe samenwerking met partners en benodigde technische expertise.

De PESTEL-analyse laat zien dat de externe omgeving kansen biedt, zoals een diverse bevolking en technologische ontwikkelingen (AI, open standaarden), maar ook eisen stelt op het gebied van privacy, toegankelijkheid, archivering en publieke soevereiniteit. Daarnaast vormt de dominantie van commerciële platforms een uitdaging voor adoptie van publieke alternatieven.

Gezamenlijk leiden deze inzichten tot enkele ontwerpprincipes: het platform moet participatie en cocreatie faciliteren, iteratief kunnen worden ontwikkeld, juridische en technologische randvoorwaarden vanaf het begin integreren, inclusie centraal stellen en actief omgaan met afhankelijkheden zoals technische ondersteuning en gebruikersadoptie.

SWOT ANALYSIS

Mastodon en ActivityPub: een gedecentraliseerd alternatief voor sociale media

ActivityPub is een open standaardprotocol, ontwikkeld en goedgekeurd door het World Wide Web Consortium (W3C) in januari 2018, dat de basis vormt voor gedecentraliseerde sociale netwerken (World Wide Web Consortium, 2018a). Het protocol is ontworpen om interoperabiliteit tussen verschillende platforms mogelijk te maken, waardoor individuen en organisaties hun eigen servers kunnen beheren en toch met andere platforms kunnen communiceren binnen het zogenaamde Fediverse (Britannica, z.d.; Critical Switch, z.d.). ActivityPub bestaat uit twee lagen: een client-naar-server API, waarmee gebruikers content kunnen creëren, bewerken en verwijderen, en een server-naar-server API, waarmee servers activiteiten zoals berichten, volgers en likes uitwisselen (World Wide Web Consortium, 2017). Binnen dit model worden entiteiten zoals gebruikers, bots en organisaties gemodelleerd als “actors”, elk met een inbox voor inkomende en een outbox voor uitgaande berichten. Berichten zijn gestructureerd volgens het ActivityStreams-formaat, wat zorgt voor consistente datarepresentatie en compatibiliteit tussen verschillende implementaties (FLD Drupal Camp, 2024).

Mastodon is een open source sociaal netwerk dat volledig gebaseerd is op ActivityPub en fungeert als praktisch voorbeeld van een federatief sociaal netwerk (PublicSpaces, 2024). In plaats van één centrale server bestaat Mastodon uit duizenden onafhankelijke servers, ook wel instances genoemd, die met elkaar communiceren via ActivityPub. Elke instance kan eigen moderatiebeleid, thema's en gebruiksregels hanteren, waardoor communities de vrijheid hebben hun governance en communicatie op maat in te richten. Gebruikers kunnen content plaatsen, interacties aangaan en volgers hebben die op verschillende servers zijn geregistreerd, waardoor een gedecentraliseerd maar coherent netwerk ontstaat (CyberSecureFox, 2023). Dit betekent dat de gemeente, indien zij een eigen instance beheert, volledige controle kan houden over content, privacy, moderatie en toegankelijkheid, terwijl burgers toch via federatieve koppelingen met andere Fediverse-platforms kunnen communiceren (Xavier, 2024; Open Source Werken, 2024).

Voor de Afdeling Innovatie van de Gemeente Amsterdam biedt dit meerdere strategische voordelen. Ten eerste ondersteunt Mastodon het realiseren van publieke waarden zoals transparantie, controle over data en communitygerichte governance. Door een eigen instance te hosten, kan de gemeente zelf regels voor content en moderatie bepalen, wat cruciaal is in het kader van AVG-compliance, publieke verantwoording en veilige communicatie (PublicSpaces, 2024). Ten tweede kan het platform de burgerparticipatie vergroten: inwoners kunnen direct communiceren met gemeentelijke accounts, suggesties doen, feedback geven en betrokken raken bij beleidsprocessen, ongeacht de platformkeuze. Dit opent nieuwe mogelijkheden voor co-creatie, participatief beleid en lokaal engagement (Britannica, z.d.; Critical Switch, z.d.).

Daarnaast ondersteunt Mastodon de experimentatie en innovatie, wat belangrijk is voor de Afdeling Innovatie. Door een test-instance op te zetten, kan de afdeling diverse strategieën uitproberen: verschillende contentvormen, engagementstrategieën, moderatiemodellen, en manieren om gebruikers te betrekken. Dit geeft inzichten in de praktische werking van ActivityPub en de effecten van federatieve communicatie op burgers en interne processen (FLD Drupal Camp, 2024; Colglazier, TeBlunthuis & Shaw, 2024). Het platform biedt bovendien mogelijkheden voor onderzoek en monitoring: interacties, netwerkstructuren en gebruikspatronen kunnen worden geanalyseerd om toekomstige beslissingen te ondersteunen.

Er zijn echter ook risico's en uitdagingen verbonden aan het gebruik van Mastodon binnen een gemeentelijke context. Het netwerk kan gefragmenteerd zijn, met inconsistent moderatiebeleid tussen instances, wat kan leiden tot verminderde zichtbaarheid van gemeentelijke communicatie en mogelijke reputatierisico's. Daarnaast vereist het beheer van een eigen instance technische en operationele capaciteit, inclusief serverbeheer, beveiliging en updates (Xavier, 2024; Colglazier et al., 2024). Experimenteren en evalueren is daarom belangrijk voordat grootschalige implementatie wordt overwogen.

ActivityPub zelf biedt daarnaast mogelijkheden voor interoperabele automatisering en cross-platform communicatie. Zo kunnen berichten en activiteiten vanuit Mastodon automatisch worden gedeeld met andere ActivityPub-diensten, zoals Pixelfed (fotoplatform) of PeerTube (video). Voor de gemeente betekent dit dat bestaande communicatiekanalen kunnen worden verbonden met nieuwe gedecentraliseerde platforms, waardoor een breder publiek kan worden bereikt en innovatie in digitale communicatie kan worden verkend (FLD Drupal Camp, 2024; PublicSpaces, 2024).

Samenvattend biedt Mastodon, in combinatie met ActivityPub, een krachtige en flexibele infrastructuur voor een open en gecontroleerde sociale media-omgeving. Voor de Afdeling Innovatie van de Gemeente Amsterdam betekent dit zowel strategische kansen (burgerparticipatie, publieke waarden, data-soevereiniteit, experimentatie) als uitdagingen (fragmentatie, moderatie, technische uitvoering). Het is daarom belangrijk dat hands-on experimenten met een test-instance de basis vormen voor de ideate-fase, zodat zowel technische als maatschappelijke aspecten goed worden begrepen en meegenomen in toekomstige implementaties.

Conclusies interview

Tijdens het interview met Douwe en het hoofd communicatie van de Afdeling Innovatie van de Gemeente Amsterdam kwam duidelijk naar voren dat de gemeente sociale media strategisch wil inzetten, maar met een kritische blik op platformkeuze, doelgroepbereik en datacontrole. Een opvallend punt is de afweging rondom platforms zoals TikTok: de Gemeenteraad beschouwt TikTok als risicovol vanwege de herkomst van het platform, waardoor het gebruik ervan niet wordt aanbevolen. Twitter daarentegen werd door de afdeling actief gebruikt, vooral voor zenden, maar vanwege eerdere negatieve ervaringen met communitymanagement (zoals haatreacties) is de huidige aanpak vooral eenrichtingsverkeer. Facebook en Instagram worden daarentegen wel interactief gebruikt, met het oog op het creëren van betrokkenheid en het voeren van gesprekken met bewoners.

Volgens het hoofd communicatie is het niet zo dat de gemeente slecht zichtbaar is op alle sociale platforms. Instagram en Facebook hebben een redelijke zichtbaarheid, hoewel er geen advertenties worden ingezet om het bereik te vergroten. De gemeente streeft ernaar om inwoners direct te betrekken: bij beleids- of projectideeën zoekt zij liever face-to-face feedback en ervaart sociale media als een middel om deze betrokkenheid te faciliteren. LinkedIn wordt gebruikt vanwege het professionele netwerk dat daar actief is. Mastodon wordt gezien als een vooruitstrevend platform met potentie, maar het kanaal is voor de gemeente nog grotendeels onbekend, waardoor experimenteren nodig is voordat er een duidelijke strategie kan worden uitgewerkt.

Een belangrijk thema dat tijdens het interview naar voren kwam, is controle over eigen data. Het hoofd communicatie benadrukte dat de gemeente waarde hecht aan onafhankelijkheid van commerciële platforms en dat burgers en de gemeente zelf controle moeten kunnen houden over privacy, algoritmes en contentdistributie. Mastodon en het gebruik van ActivityPub bieden hierbij de mogelijkheid om eigendom en moderatie van content volledig in eigen handen te houden, wat aansluit bij de strategische ambitie van de afdeling.

Wat betreft doelgroepen richt de gemeente zich niet op één specifieke groep, maar op verschillende gemeenschappen waarvan de communicatie momenteel lastig verloopt, zoals jongeren en bewoners in Nieuw-West, Zuidoost en Noord. In deze wijken is vaak sprake van culturele diversiteit en taalbarrières, waardoor traditionele communicatiemethoden ontoereikend zijn. De Afdeling Innovatie wil daarom onderzoeken hoe nieuwe vormen van waarde en betrokkenheid kunnen worden opgebouwd, waarbij Mastodon als testplatform kan dienen om te experimenteren met technologie en participatie.

Het huidige communicatieproces van de gemeente is sterk gestructureerd. Alle content wordt uitgegeven onder een duidelijke huisstijl, zodat het altijd herkenbaar is als afkomstig van de gemeente. Bij berichten wordt gezorgd voor een handelingsperspectief voor de ontvanger en wordt openheid betracht, bijvoorbeeld door transparant te zijn over wie berichten plaatst en hoe data wordt gebruikt. De gemeente streeft ernaar dat communicatie niet heimelijk is, en dat de participatie van burgers op een eerlijke manier kan plaatsvinden, zonder uitsluiting van bepaalde groepen zoals alleenstaande ouders of studenten.

Het gebruik van Mastodon biedt mogelijkheden om de betrokkenheid van bewoners te vergroten. Comments onder posts kunnen worden gebruikt om sentiment te meten en waardevolle inzichten te krijgen in wat burgers belangrijk vinden. Daarbij ligt de nadruk niet op kwantitatieve populariteit, maar op kwaliteit van interactie, het opbouwen van netwerken van professionals en het genereren van ideeën die samenwerking bevorderen. Mastodon wordt gezien als een pioniersplatform waar de Afdeling Innovatie kan experimenteren

met nieuwe vormen van communicatie en participatie, en waar technologie en methoden kunnen worden getest voordat deze grootschalig worden ingezet.

Ten slotte werd toegelicht hoe verantwoordelijkheden binnen de gemeente zijn georganiseerd: er is één hoofdredacteur met een team dat bepaalt welke content wordt geplaatst. Collega's kunnen voorstellen doen, maar beslissingen worden centraal genomen om consistentie en betrouwbaarheid te waarborgen. Voor Mastodon geldt dat de afdeling nog experimenteert met het kanaal, waarbij de focus ligt op het ontwikkelen van ideeën en het testen van participatievormen, zonder dat het platform direct wordt gebruikt als kanaal voor standaard communicatie of individuele hulpverlening. Het doel is te ontdekken welk maatwerk passend is voor Mastodon en hoe het platform op een waardevolle manier kan worden ingezet om bewoners te betrekken en samen nieuwe ideeën te ontwikkelen.

Segmentatie en doelgroepsanalyse

De Afdeling Innovatie van de Gemeente Amsterdam wil Mastodon en het ActivityPub-protocol inzetten als duurzame, publieke communicatiemiddelen. Om deze communicatie effectief vorm te geven, is gekozen om de doelgroep te segmenteren in Medium- en Heavy-users van Mastodon en het Fediverse.

Medium-users zijn gebruikers die regelmatig actief zijn op Mastodon, bijvoorbeeld dagelijks of meerdere keren per week. Deze frequentie van gebruik wordt verondersteld op basis van de analyse van betrokkenheid: veel Mastodon-gebruikers kiezen voor dit platform vanwege een stabiel en consistent alternatief zonder commerciële afleiding (Frankwatching, 2022). Zij volgen bestaande communities, reageren op berichten van anderen en plaatsen incidenteel eigen content; dit sluit aan bij het profiel van gebruikers die wel willen deelnemen, maar niet noodzakelijkerwijs dagelijks content produceren (Consumentenbond, 2023). De motivatie van Medium-users ligt vooral bij de wens om controle te hebben over hun privacy en data, wat verklaard wordt door het ontbreken van een centraal dataverzamelingsmodel – in tegenstelling tot commerciële platforms – waardoor gebruikers meer autonomie ervaren (DigitaleOverheid, z.d.-b; Frankwatching, 2022).

Heavy-users daarentegen zijn intensieve gebruikers die frequent posten, communities beheren, modereren en experimenteren met geavanceerde functies van het Fediverse. Deze zware gebruikers beschikken naar verwachting over een hogere technologische affiniteit, omdat ze mogelijk vertrouwd zijn met serverbeheer en met het ActivityPub-protocol zelf. Deze veronderstelling wordt ondersteund door de algemene motivatie in de Mastodon-gemeenschap: veel gebruikers migreren vanwege idealistische redenen zoals datasoevereiniteit en autonomie, en sommige van hen kiezen ervoor om zelf een instance te hosten (Consumentenbond, 2023; Frankwatching, 2022). Bovendien vormen Heavy-users vaak de kern van community-governance en co-creatie binnen het Fediverse, wat overeenkomt met de strategische ambities van de gemeente om interactieve en participatieve communicatie op te zetten (DigitaleOverheid, z.d.-a).

De keuze om juist op Medium- en Heavy-users te focussen is strategisch onderbouwd. Ten eerste kunnen Medium-users een breed publiek vertegenwoordigen dat belang heeft bij toegankelijkheid en regelmatige deelname, zonder dat zij technisch diep hoeven te gaan, wat helpt bij het vergroten van het bereik van overheidscommunicatie (Frankwatching, 2022; Consumentenbond, 2023). Ten tweede dragen Heavy-users bij aan diepere interactie, co-creatie en feedback, waardoor de gemeente effectief kan experimenteren met participatieve vormen van digitale communicatie (Consumentenbond, 2023; DigitaleOverheid, z.d.-a). Daarnaast sluit deze segmentatie inhoudelijk goed aan bij de publieke waarden van de gemeente. Medium-users waarderen transparantie en controle over data, wat correspondeert met de missie van Mastodon Overheid om een onafhankelijk platform te bieden zonder commerciële algoritmes (DigitaleOverheid, z.d.-b). Heavy-users delen vaak de idealen van data-soevereiniteit en zelf-organisatie, wat de mogelijkheid biedt voor gemeenschapsgericht beheer en moderatie (Frankwatching, 2022).

Gender : Vrouw
Leeftijd : 32
Woonplaats : Amsterdam

PERSOONLIJKHEID

Analytisch

Oplossend vermogen

Presenteren

SEDEF ÖZKUL

BELEIDSMEDEWERKEN BIJ EEN NGO

"Het is frustrerend dat commerciële platforms me sturen; ik wil zelf de controle over wat ik deel en wie ik volg."

GEDRAG

- Controleert meerdere Fediverse-accounts, maar concentreert haar interacties op enkele gekozen instances.
- Neemt deel aan discussies en volgt trends binnen specifieke communities.
- Plaatst eigen content, zoals artikelen en updates, maar is selectief en strategisch in haar bijdrage.

PROFIEL

Sofie is een ervaren digitale gebruiker, actief op verschillende sociale platforms, maar waardeert privacy en data-soevereiniteit boven massale netwerkeffecten. Ze gebruikt Mastodon meerdere keren per week. Ze plaatst eigen content en reageert regelmatig op berichten van anderen, waardoor ze beschouwd kan worden als Medium-user.

PIJNPUNTEN

- Frustratie over commerciële platforms die de controle over data en zichtbaarheid beperken.
- Beperkte technische kennis om zelf een server te beheren, waardoor ze afhankelijk is van bestaande instances.

MOTIVATIES

Sofie kiest voor Mastodon vanwege de controle over haar eigen data en de afwezigheid van commerciële algoritmes. Ze waardeert transparantie, inclusie en de mogelijkheid om bij te dragen aan co-creatie binnen communities.

Define

Kernprobleem

De Gemeente Amsterdam is voor online communicatie afhankelijk van commerciële platforms (Facebook, Instagram, LinkedIn) die niet aansluiten bij publieke waarden. Dit beperkt het bereik van belangrijke mededelingen en vermindert de controle over data en communicatie.

Scope

In scope

- Analyse van huidige socialmedia-communicatie van de Afdeling Innovatie.
- Contextanalyse: afhankelijkheid van commerciële platforms, potentieel van Mastodon/ActivityPub.
- Stakeholdersanalyse en mapping van interne/externe betrokkenen.
- Doelgroepanalyse: eerste focus op ervaren Mastodon-gebruikers.
- Eerste advies en conceptvoorstel voor implementatie Mastodon (contentstrategie, governance, integratie).

Out of scope

- Technische installatie of onderhoud van Mastodon-server.
- Grootschalige contentproductie of publiekscampagnes.
- Uitrol naar de hele gemeente of burgers buiten eerste doelgroep.

Planning

Week 1 — Debriefing

Doelen: opdracht begrijpen, openstaande vragen verzamelen

Deliverables: Debrief + vragenlijst voor opdrachtgever

Taken

- Debrief schrijven
- Weekopdrachten maken
- Vragenlijst opstellen
- Eerste oriëntatie op Mastodon/ActivityPub
- Eerste oriëntatie op stakeholders
- Eerste oriëntatie op context

Week 2 — Stakeholder & Context

Doelen: inzicht krijgen in omgeving, waarden, gebruikers en betrokkenen

Deliverables: Stakeholderanalyse + Contextanalyse + Plan van Aanpak

Taken

- Stakeholderanalyse
- Contextanalyse (interne/externe analyse + SWOT)
- Doelgroepanalyse
- Mastodon + ActivityPub onderzoek
- Plan van Aanpak inleveren

Week 3 — Ideation

Doelen: ideeën genereren voor oplossingen, functies en toepassingen

Deliverables: 3 ideeën + keuze + motivatie

Taken

- Brainstorm met team (online/offline)
- 3 mogelijke richtingen ontwikkelen:
 1. Contentstrategie Mastodon
 2. Governance/moderatie & community flow
 3. Bredere ActivityPub-toepassing binnen de gemeente (open data, participatie, kennisdeling)
- Feedback ophalen bij:
 1. fediverse-community

2. opdrachtgever

- Beste idee kiezen + documenteren

Week 4 — Concept

Doelen: gekozen idee vertalen naar een concreet concept

Deliverables: Uitgewerkt concept + proof of concept

Taken

- Conceptvisie uitschrijven
- Ervaringsflow + eerste interacties uittekenen
- Proof of Concept maken (bijv. contentflow, federated interactie, voorbeeldposts)
- Eerste feedbackronde (opdrachtgever + fediverse-gebruikers)

Week 5 — Prototype

Doelen: eerste werkende versie maken

Deliverables: Prototype

Taken

- User-story
- Prototype: voorbeeldposts, voorbeeldpagina's, interacties, governance-flow
- Materialen voorbereiden voor testen in Week 6

Week 6 — Testen

Doelen: prototype valideren bij doelgroep

Deliverables: Testplan + resultaten

Taken

- Testplan opstellen
- Resultaten verwerken en verbeteringen beschrijven

Week 7 — Presenteren

Doelen: eindoplevering en eindpresentatie

Deliverables: Presentatie + definitief product + procesdocument

Taken

- Eindpresentatie maken (inhoud + visueel)
- Opleverdocumenten afronden:
 - Eindconcept
 - Aanbevelingen Mastodon
 - Implementatieplan
 - ActivityPub-verkenning
- Presentatie geven aan opdrachtgever + school

Bronnenlijst

Amsterdam Smart City. (z.j.). Digitalization & Innovation.

<https://amsterdamsmartcity.com/organisations/digitalization-innovation>

Autoriteit Persoonsgegevens. (z.d.). AVG/GDPR: gegevensbescherming voor overheden. Geraadpleegd van

<https://autoriteitpersoonsgegevens.nl/nl>

Britannica. (z.d.). Fediverse: History, Mastodon, ActivityPub, Threads & Facts. Geraadpleegd via

<https://www.britannica.com/technology/fediverse>

Colglazier, C., TeBlunthuis, N., & Shaw, A. (2024). The effects of group sanctions on participation and toxicity in the Fediverse. arXiv. <https://arxiv.org/abs/2404.02109>

Critical Switch. (z.d.). Introduction to the Fediverse. Geraadpleegd via <https://www.critical-switch.org/en/posts/introduction-to-the-fediverse>

CyberSecureFox. (2023). Mastodon: The future of decentralized social networks. Geraadpleegd via

<https://cybersecurefox.com/en/exploring-mastodon-decentralized-social-networks/>

De Wit, E. (2024, 24 juli). Interne analyse voorbeeld voor je scriptie: stappenplan en modellen. Studiecentrum

Assen. <https://studiecentrumassen.nl/interne-analyse/>

DigitaleOverheid. (z.d.-a). 1-jarig Mastodon Overheid: blik terug en vooruit. Geraadpleegd van

<https://www.digitaleoverheid.nl/nieuws/1-jarig-mastodon-overheid-blik-terug-en-vooruit/>

DigitaleOverheid. (z.d.-b). Mastodon Overheid: een veilig en onafhankelijk platform voor

overheidscommunicatie. Geraadpleegd van <https://www.digitaleoverheid.nl/overzicht-van-alle-onderwerpen/nieuwe-technologieen-data-en-ethiek/mastodon-overheid/>

European Union. (2022a). Digital Services Act (Regulation EU 2022/2065). Official Journal of the European

Union. Geraadpleegd van <https://data.europa.eu/eli/reg/2022/2065/oj>

European Union. (2022b). Data Governance Act (Regulation EU 2022/868). Official Journal of the European

Union. Geraadpleegd van <https://op.europa.eu/en/publication-detail/-/publication/b3c148c3-e2d6-11ec-a534-01aa75ed71a1>

European Union. (2023). Data Act (Regulation EU 2023/2854). Official Journal of the European Union.

Geraadpleegd van <https://op.europa.eu/en/publication-detail/-/publication/ef51c6ab-a06c-11ee-b164-01aa75ed71a1/language-en>

FLD Drupal Camp. (2024). Mastodon & the Fediverse. Geraadpleegd via

<https://www.fldrupal.camp/sites/default/files/202402/Mastodon%20%26%20the%20Fediverse%20%28FLDC%29.pdf>

Gemeente Amsterdam. (z.d.-a). Digitalisering, Innovatie en Informatie (DII). Geraadpleegd via

<https://www.amsterdam.nl/bestuur-organisatie/organisatie/dii>

Gemeente Amsterdam. (z.d.-b). Vacature Digitale Voorzieningen – Functioneel beheerder senior. Geraadpleegd

via <https://overheidzpp.nl/vacatures/digitale-voorzieningen-functioneel-beheerder-senior>

Gemeente Amsterdam. (2018). Informatievisie (I-visie). <https://www.amsterdam.nl/bestuur-organisatie/volg-beleid/bestuur-organisatie/visie/>

Gemeente Amsterdam. (2023). Advies Cloud Voorziening (Cloud Platform). Geraadpleegd via

<https://www.amsterdam.nl/bestuur-organisatie/organisatie/commissie-persoonsgegevens-amsterdam/adviezen-cpa-2023/advies-cloud-voorziening>

Gemeente Amsterdam. (2023a). Agenda Digitale Stad 2023–2026.
<https://www.amsterdam.nl/innovatie/agenda-digitale-stad/>

Gemeente Amsterdam. (2023b). Duurzaamheid. <https://www.amsterdam.nl/innovatie/duurzaamheid/>

Gemeente Amsterdam. (2023c). Mobiliteit. <https://www.amsterdam.nl/innovatie/mobiliteit/>

Gemeente Amsterdam. (2023d). Cluster Digitalisering, Innovatie en Informatie (DII).
<https://www.amsterdam.nl/bestuur-organisatie/organisatie/dii/>

Gemeente Amsterdam. (2025). Dienstverlening Hosting en Technisch Applicatiebeheer – EU-aanbesteding. Geraadpleegd via <https://www.tenderned.nl/papi/tenderned-rs-tns/v2/publicaties/384201/pdf>

Ideate. (z.d.). Amsterdamse School trainingen – Design Thinking. https://ideate.nl/projecten/amsterdamse-school-trainingen/?utm_source=chatgpt.com

Innovatiedistricten Amsterdam: Een handboek met casestudy's en aanbevelingen voor outreach. (2025).
https://openresearch.amsterdam/image/2025/6/30/handboek_innovatiedistricten_amsterdam-159115678.pdf

QuestionPro. (z.d.). PESTEL-analyse: Wat het is & waarvoor het dient. Geraadpleegd van
<https://www.questionpro.com/blog/nl/pestanalyse/>

Mišanková, M., & Kočíšová, K. (2014). *Strategic implementation as a part of strategic management*. Procedia – Social and Behavioral Sciences.
<https://www.sciencedirect.com/science/article/pii/S1877042813055717?via%3Dihub>

Onderzoek & Statistiek Amsterdam. (2024a, 13 mei). Population in figures.
<https://openresearch.amsterdam/en/page/117156/population-in-figures>

Onderzoek & Statistiek Amsterdam. (2024b, 13 mei). Population composition and migration background.
<https://openresearch.amsterdam/en/page/117156/population-in-figures>

Onderzoek & Statistiek Amsterdam. (2024c, 29 maart). Prognose bevolking 2024-2050. <https://onderzoek-en-statistiek.nl/artikel/prognose-bevolking-2024-2050>

Onderzoek & Statistiek Amsterdam. (2025, 31 maart). Bevolkingsprognose 2025–2055.
<https://onderzoek.amsterdam.nl/artikel/bevolkingsprognose-2025-2055>

PublicSpaces. (2024, 10 september). Alles wat je moet weten over het Fediverse. PublicSpaces.net.
<https://publicspaces.net/alles-wat-je-moet-weten-over-het-fediverse/>

Scharwächter, V. (2023, 10 juli). SWOT-analyse in je scriptie | Betekenis, Voorbeeld & Invulschema. Scribbr.
<https://www.scribbr.nl/modellen/swot-analyse/>

Stadsarchief Amsterdam. (z.d.). Toezicht op informatiebeheer en archivering. Geraadpleegd van
<https://www.amsterdam.nl/stadsarchief/organisatie/toezicht-informatiebeheer>

Waser, N., & Waser, N. (2021, 2 mei). De empathize fase in Design Thinking [uitleg, tips & tools]. Design Thinking Training & Workshop. <https://designthinkingworkshop.nl/empathize-design-thinking/>

World Wide Web Consortium. (2017). ActivityPub specification. Geraadpleegd via
<https://www.w3.org/TR/activitypub/>

World Wide Web Consortium. (2018a, 23 januari). ActivityPub is now a W3C Recommendation. Geraadpleegd via <https://www.w3.org/news/2018/activitypub-is-now-a-w3c-recommendation/>

Xavier, H. (2024). An evidence-based and critical analysis of the Fediverse decentralization promises. arXiv.
<https://arxiv.org/abs/2408.15383>

Manifest

Ons manifest is tot stand gekomen door eerst het doel van de opdrachtgever te bespreken: het creëren van een duurzame en publieke manier van online communiceren met burgers; kort samengevat als verantwoorde digitale communicatie. Vervolgens hebben we gekeken naar waarden die hierbij passen, transparantie, duurzaamheid, samenwerking, veiligheid en neutraliteit. We hebben deze waarden op een groot vel met stiften visueel weergegeven. Door illustraties toe te voegen, hebben we de boodschap versterkt en het geheel overzichtelijk en aantrekkelijk gemaakt.

UITWERKING YENTL:

Bij het toepassen van de waarden kunnen er spanningen ontstaan:

- Transparantie versus veiligheid: volledige openheid kan botsen met de noodzaak om persoonsgegevens te beschermen.
- Samenwerking versus neutraliteit: samenwerken met externe partijen kan leiden tot belangen of voorkeuren die de neutraliteit beïnvloeden.
- Duurzaamheid vs. samenwerking: duurzame keuzes kunnen meer tijd en middelen vergen, waardoor samenwerking en snelle uitvoering soms bemoeilijkt worden.

Bij het wegen van deze botsingen hebben wij gezamenlijk prioriteiten gesteld, rekening houdend met de impact op het project en de lange termijn:

- Bij Transparantie vs. Veiligheid kiezen wij voor veiligheid wanneer de privacy of veiligheid van mensen direct in het geding is.
- Bij Duurzaamheid vs. Samenwerking geven wij de voorkeur aan duurzaamheid, omdat een verantwoorde en toekomstbestendige aanpak belangrijker is dan samenwerking alleen.

Zakaria:

Inleiding

Ons manifest is ontstaan door eerst gezamenlijk stil te staan bij de opdracht: het ontwikkelen van een digitale omgeving waarin burgers op een publieke, transparante en verantwoorde manier kunnen communiceren. Vanuit deze opdracht hebben we onderzocht welke waarden hierbij onmisbaar zijn. Al snel kwamen we uit op kernwaarden zoals openheid, betrouwbaarheid, toegankelijkheid, veiligheid en publiek eigenaarschap, waarden die naadloos aansluiten bij de Public Stack gedachte.

Tijdens een brainstormsessie hebben we deze waarden op een groot vel papier uitgewerkt, waarbij we met kleuren, symbolen en korte kernwoorden de essentie visueel hebben vastgelegd. Door het manifest op deze manier vorm te geven, konden we niet alleen de inhoud duidelijk structureren, maar ook de onderliggende boodschap sterker en toegankelijker presenteren. Hierdoor is een manifest ontstaan dat zowel representatief is voor onze groep als passend bij de visie van de opdrachtgever.

Kern

Bij het uitwerken van het manifest kwamen we verschillende ethische dilemma's tegen. Zo kan transparantie botsen met veiligheid, omdat volledige openheid soms risico's met zich meebrengt voor privacy of misbruik van informatie. Duurzaamheid kan conflicteren met gemak, omdat een duurzame digitale oplossing soms meer tijd, moeite of kosten vraagt dan een snelle commerciële optie. Ook neutraliteit kan onder druk komen te staan wanneer digitale platforms aandacht willen trekken of moeten concurreren om gebruikers; dit kan leiden tot keuzes die niet volledig onbevooroordeeld zijn. Daarnaast vraagt samenwerking soms om het delen van gegevens of verantwoordelijkheden, wat weer kan schuren met veiligheids- en privacy belangen. Deze

botsingen maken duidelijk dat waarden in de praktijk niet altijd gelijk opgaan en dat elke keuze impact heeft op burgers en de publieke ruimte.

Slot

Ik vind deze spanningen tussen waarden juist belangrijk om zichtbaar te maken, omdat ze laten zien dat ethiek geen vaste uitkomst heeft maar een afweging is. Voor mij staat voorop dat publieke digitale diensten betrouwbaar en eerlijk moeten zijn. Daarom hecht ik vooral waarde aan transparantie en neutraliteit, omdat deze zorgen voor openheid en gelijke behandeling van iedereen. Tegelijk vind ik veiligheid belangrijk, omdat zonder bescherming van gegevens geen enkel systeem echt publiek en verantwoord kan zijn. Uiteindelijk gaat het erom dat techniek de burger dient, niet andersom, en dat blijven deze waarden voor mij richting geven.

- Bij Neutraliteit vs. Transparantie kiezen wij voor transparantie, omdat openheid essentieel is voor vertrouwen en begrip, mits het behoud van neutraliteit niet volledig wordt ondermijnd.

3 ideeën uitgewerkt

Matchmaking

Doel

Het doel van Project Matchmaking is om professionals, maatschappelijke partners en early adaptors en Gemeente Amsterdam efficiënt met elkaar te verbinden zodat samenwerking, kennisdeling en innovatie versneld worden. Het gebruikt Mastodon/ActivityPub als platform om relevante matches automatisch en zichtbaar te maken binnen federatieve communities.

Het project ondersteunt de gemeente Amsterdam in het versnellen van:

- Kennisdeling;
- Samenwerking;
- multidisciplinaire innovatie;
- cross-sectorale netwerken.

Werking

1. **Profielen en interesses registreren**
 - Professionals en partners vullen een profiel in op de gemeentelijke Mastodon-server: expertise, interesses, sector, projectervaring.
 - Gemeentelijke projecten worden ook op dezelfde manier geprofileerd: thema, doelstellingen, benodigde expertise.
2. **Automatische matchingslogica**
 - Een eenvoudige matching-engine vergelijkt profielinformatie van gebruikers met projectbehoeften.
 - Bijvoorbeeld: een onderzoeker in duurzame mobiliteit wordt automatisch gematched aan een project over elektrische deelvoertuigen.
 - Activiteiten zoals “volgen van hashtags” (#SlimReizen, #CO2Neutraal) versterken het matching-algoritme.
3. **Notificaties en introducties**
 - Matches krijgen notificaties via Mastodon: “Er is een project dat bij jouw expertise past.”
 - Optioneel: een introductie-thread waarin professionals elkaar voorstellen of korte voorstellen van projecten delen.
4. **Follow-up en samenwerking**
 - Na de match kunnen professionals deelnemen aan projectdiscussies, webinars of pilotupdates.
 - Feedbackloops: deelnemers kunnen aangeven of de match succesvol was of welke aanvullende expertise nodig is.

3. Doelgroep

- **Intern:** Gemeentelijke beleidsmakers, innovatie-afdeling, datateams, projectmanagers.
- **Extern:** Universiteiten, onderzoeksinstituten, maatschappelijke organisaties, bedrijven en andere gemeenten.

4. Voordelen

1. **Sneller vinden van expertise**
 - Vermindert tijd die normaal besteed wordt aan netwerken en zoeken naar geschikte partners.
2. **Gerichte samenwerking**
 - Iedereen wordt gematched op relevante thema's en competenties.
3. **Verhoogt participatie in projecten**
 - Door gepersonaliseerde suggesties neemt de betrokkenheid toe.
4. **Federatieve en open structuur**
 - Matches en communicatie blijven onafhankelijk van commerciële platforms, transparant en traceerbaar.

5. KPI's / Succesmetingen

- Aantal succesvolle matches die leiden tot actieve samenwerking.
- Percentage matches dat resulteert in projectdeelname.
- Snelheid van match tot actieve betrokkenheid (in dagen/weken).
- Diversiteit van deelnemers in matches (rol, sector, demografische achtergrond).
- Feedbackscore van gebruikers over relevantie van de matches.

Participatieve Stadskaarten via Mastodon/ActivityPub

Doel

De Participatieve Stadskaarten hebben als doel om professionals, maatschappelijke partners en early adopters te betrekken bij stedelijke innovaties door middel van een open, federatief platform. Door integratie met Mastodon en ActivityPub kunnen gebruikers ideeën, feedback, observaties en meldingen direct koppelen aan specifieke locaties in de stad. Dit versterkt interactie en stimuleert samenwerking rond maatschappelijke en technologische innovatie.

Concept

Participatieve Stadskaarten zijn digitale kaarten waarop gebruikers:

- Locatiegebonden berichten ("geo-toots") kunnen plaatsen.
- Reacties kunnen geven op ideeën van anderen.
- Inspiratie, problemen en kansen in hun buurt kunnen aanduiden.
- Initiatieven en innovaties van de gemeente kunnen volgen.

Het platform werkt op basis van open standaarden (ActivityPub), zodat berichten en geografische annotaties gedeeld kunnen worden tussen verschillende servers en apps. Mastodon fungeert hierbij als sociaal interactiesysteem: berichten worden geplaatst, gedeeld en besproken binnen een federaal netwerk, maar verrijkt met kaart-data.

Functies

Geo-gebaseerde posts

Gebruikers kunnen berichten koppelen aan een GPS-punt of een wijk.

Voorbeelden:

- "Interessante plek voor een community-lab waar bewoners AI-toepassingen kunnen testen voor leefbaarheid en veiligheid."
- "Kansrijke plek voor een inclusieve mobiliteitspilot: testen van routes met optimale toegankelijkheid voor mensen met een beperking."

Themalagen op de kaart

Kaartlagen kunnen o.a. zijn:

- Mobiliteit
- Duurzaamheid & klimaat
- Inclusie & toegankelijkheid
- Digitale innovatie
- Leefbaarheid & sociale cohesie

Gebruikers kunnen filteren op thema's om relevante input te vinden.

Open participatie & discussies

Iedere kaartpost is een Mastodon-toot met:

- Reacties
- Boosts (delen)
- Hashtags
- Mentioning van organisaties

Gemeentelijke updates

De gemeente kan:

- Projecten publiceren als kaartpunten.
- Publieke pilots instellen waar mensen op kunnen reageren.
- "Vraag van de week" of wijkgerichte challenges plaatsen.

Gebruikersgroepen

- Stadsontwikkelaars
- Professionals
- Early Adopters Mastodon
- Innovatiemedewerkers

- Onderzoekers (bijv. O&S)
- Projectteams duurzaamheid, mobiliteit, data & AI
- Wijkorganisaties
- Universiteiten/hbo's
- Cultural & civic tech-gemeenschappen

KPI's

- Aantal posts per stadsdeel en thema.
- Percentage feedback dat wordt verwerkt in beleidsbeslissingen of pilotprojecten.
- Actieve participatie: aantal reacties, polls ingevuld, ideeën ingediend.
- Tijd tussen input en reactie door gemeente of projectteam.
- Mate van inhoudelijke verrijking
- Kwaliteit van discussies
- Innovatie-output

Discussiegroepen via Mastodon/ActivityPub

Doel

Het doel van de discussiegroepen is om professionals, beleidsmakers, maatschappelijke organisaties en burgers actief te betrekken bij stedelijke thema's. Door gebruik te maken van Mastodon en ActivityPub kan de gemeente kennisdeling en samenwerking stimuleren zonder afhankelijk te zijn van commerciële sociale mediaplatforms. Dit draagt bij aan innovatie, co-creatie en versterkt maatschappelijke projecten in Amsterdam.

Werking

Thema-gebaseerde discussiegroepen

- Voor elk strategisch thema wordt een aparte discussiegroep opgezet, bijvoorbeeld: Innovatie, Duurzaamheid, Mobiliteit, Digitale Inclusie en Stadsontwikkeling.
- Gebruikers kunnen de groepen volgen en deelnemen aan discussies door reacties te plaatsen of nieuwe threads te starten.

Centrale discussieposts

- De gemeente publiceert periodiek centrale discussieposts voor elk thema, bijvoorbeeld een maandelijkse vraag of stelling.
- Hier kunnen deelnemers ideeën delen, discussies starten en feedback geven.

Federatieve samenwerking

- Discussiegroepen kunnen federatief verbonden worden met andere gemeenten, universiteiten en maatschappelijke organisaties.
- Hierdoor ontstaat een bredere kennisuitwisseling zonder afhankelijkheid van commerciële platformen.

Doelgroep

- Professionals in tech, duurzaamheid, mobiliteit en sociaal beleid.
- Onderzoekers en kennisinstellingen.
- Maatschappelijke organisaties en NGO's.
- Ondernemers en startups.
- Gemeentelijke medewerkers en betrokken inwoners.

Concrete use cases

- **Innovatie:** Discussiegroep over AI en data voor stadsontwikkeling, inclusief ethische en maatschappelijke aspecten.
- **Mobiliteit:** Discussie over duurzame vervoersoplossingen, deelmobiliteit en verkeersveiligheid.
- **Duurzaamheid:** Input over groene initiatieven, energie-efficiëntie en circulaire projecten.
- **Startup en tech community:** Kennisdeling over technologische ontwikkelingen en samenwerking met de gemeente.

KPI's

- **Kwaliteit van discussies:** aantal inhoudelijke bijdragen en gedeelde onderzoekslinks.
- **Samenwerkingen:** aantal nieuwe projecten of pilots die voortkomen uit discussiegroepen.
- **Netwerkgroei:** diversiteit van deelnemers en herhalingsdeelname.
- **Beleidsimpact:** aantal beleidsbeslissingen dat wordt beïnvloed door input uit discussies.

Conclusie op basis van de antwoorden van 12 professionals

De antwoorden laten een opvallend consistente lijn zien in wat professionals nodig hebben voor een betrouwbaar, veilig en effectief participatieplatform. Hoewel ze vanuit verschillende rollen reageren, zijn de grote lijnen duidelijk.

1. Locatiegegevens: behoefte aan nuance, veiligheid en context

Professionals willen **beide**:

- **Exacte locaties**
Bij concrete situaties in de fysieke ruimte: verkeer, stoepen, incidenten, openbare ruimte, assets.
- **Wijk- of gebiedsniveau**
Bij sociale thema's, gevoelens, leefbaarheid, participatie in brede zin.

Belangrijkste inzicht:

👉 Een platform moet **flexibele locatie-nauwkeurigheid** bieden en duidelijk uitleggen wat er gedeeld wordt — anders voelt het onveilig.

2. Themafilters: zeer gewenst door bijna iedereen

Bijna iedereen zegt:

- Filters zijn **essentieel** voor overzicht, analyse en professioneel gebruik.
- Ze helpen bij oriëntatie en het snel terugvinden van relevante input.

Slechts een paar bewonersgerichte rollen twijfelen over te veel complexiteit.

Belangrijkste inzicht:

👉 Filters moeten er zijn, maar **niet verstoren**. Ze moeten licht, snel en eenvoudig zijn.

3. Participatiestructuur: sterke voorkeur voor projectgebaseerd

Professionals uit beleid, data, veiligheid, stedenbouw en gemeente vinden:

- **Projectgebaseerde structuur logischer**, voorspelbaar en beter voor besluitvorming.
- **Open participatie werkt goed** voor bewonersgerichte en sociale domeinrollen.

Belangrijkste inzicht:

👉 De beste structuur is een **hybride**:

Projecten voor professionals + open thematische input voor bewoners.

4. Contentvorm: beeld + kaart werkt het beste

Vrijwel iedereen zegt dat **beeld** helpt om:

- context te begrijpen,
- situaties op straatniveau te herkennen,
- sneller te beoordelen of een bijdrage relevant is.

Tegelijk:

👉 Privacy moet bewaakt blijven (geen herkenbare personen, huisnummers).

Belangrijkste inzicht:

👉 **Tekst + beeld + kaart-snipet** is de ideale mix voor duidelijkheid.

● 5. Onboarding: kaartstart voor professionals, feed voor bewoners

Twee patronen:

- **Professionals** → willen **starten op de kaart**. Omdat hun werkplaats fysiek is.
- **Bewoners/Sociaal domein** → starten liever in een **feed** met herkenbare verhalen.

Belangrijkste inzicht:

👉 Onboarding zou **aangepast moeten kunnen worden per persona** of afhankelijk van waar een gebruiker vandaan komt (link, campagne, QR etc.).

● 6. Persona-modus (individu vs organisatie): sterke voorkeur voor organisatie bij professionals

Professionals uit beleid, veiligheidsdomein, data en gemeente:

- Willen **professioneel namens de organisatie** posten.
- Voelen zich dan betrouwbaarder en veiliger.

Bewoners en sociaal domein:

- Kiezen logischerwijs voor **individuele identiteit**.

Belangrijkste inzicht:

👉 Het platform moet **beide** ondersteunen, en wisselen moet makkelijk zijn.

● 7. Kaartstijl: divergentie tussen rijk en minimalistisch

- De meeste **professionals** (GIS, mobiliteit, beleid, veiligheid) willen een **rijke kaart** met detail.
- UX en sociaal domein willen **minimalistisch** (rustiger, minder intimiderend).

Belangrijkste inzicht:

👉 De kaartstijl moet **aanpasbaar** zijn (laagkeuze).

Rijke kaart voor experts, simpele kaart voor participatie.

8. Eén idee per plek vs meerdere ideeën op één locatie

- Professionals → **meerdere ideeën per plek** (om samenhang te zien).
- Bewoners en sociale rollen → **één idee per plek**, anders raakt het rommelig.

Belangrijkste inzicht:

👉 De oplossing is **clustering** + **optie om binnen een cluster te splitsen**.

9. Vertrouwen en badges: belangrijk maar moet transparant zijn

Over het algemeen vertrouwen professionals badges omdat het:

- deskundigheid toont,
- misinformatie vermindert.

Maar:

👉 Iedereen wil **duidelijkheid** over wat een badge betekent.

Belangrijkste inzicht:

👉 Badges moeten **gevalideerd** worden en **duidelijk uitgelegd**.

🎯 Overkoepelende eindconclusie

De professionals schetsen samen een duidelijk beeld:

Het platform moet flexibel zijn, rolafhankelijk werken en veiligheid en duidelijkheid bieden door combinatie van kaartcontext, goede filters, passende structuur en transparante identiteiten.

Er is een groot gedeeld verlangen naar:

- **Projectstructuur + open thematische input**
- **Kaartstart + feedstart** (afhankelijk van persona)
- **Tekst + beeld + veilige locatie**
- **Filters, clustering en badge-transparantie**

En vooral:

👉 **Het platform moet zich aanpassen aan de rol en taak van de gebruiker — niet andersom.**

